

Київський національний торговельно-економічний університет

Кафедра фінансів

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

«Фінансові технології у системі забезпечення інклюзивного зростання»

Студентки 2 курсу, 5 групи,

спеціальності 072

«Фінанси, банківська справа та страхування»

спеціалізації «Фінансові технології в бізнесі»

Данилової Надії

Юрїївни

Науковий керівник Волосович Світлана д.е.н., професор

Василівна

Керівник освітньо-професійної програми Волосович Світлана д.е.н., професор

Василівна

Завідувач кафедри фінансів, Чугунов Ігор д.е.н., професор,

Якович

заслужений діяч науки і техніки України

Київ 2021

ЗМІСТ

Вступ	3
Розділ 1. Теоретичні засади функціонування фінансових технологій у системі забезпечення інклюзивного зростання	6
1.1 Сутність та інструменти фінансових технологій	6
1.2 Система забезпечення інклюзивного зростання	12
Розділ 2. Особливості застосування інструментів фінансових технологій у забезпеченні інклюзивного зростання	15
2.1. Роль та місце фінансових технологій у забезпеченні інклюзивного зростання	15
2.2. Специфіка функціонування фінансових технологій у вітчизняній економіці	23
Розділ 3. Пріоритети розвитку фінансових технологій у системі забезпечення інклюзивного зростання	32
3.1. Шляхи підвищення впливу фінансових технологій на забезпечення інклюзивного зростання	32
3.2 Діджиталізація ринку фінансових послуг як чинник впливу на посилення інклюзивного зростання	38
Висновки і пропозиції	47
Список використаних джерел	50
Додатки	55

ВСТУП

Необхідність гарного розуміння відносин між фінансовими технологіями та інклюзивним зростанням стало вагомим питанням у національному розвитку України та світу. Інклюзивне зростання вже близько століття у світі є дискусійною темою, яка постійно привертає увагу як зарубіжних, так і вітчизняних науковців. Фінансові технології за останні

півстоліття перевернули традиційне фінансове обслуговування клієнтів та продовжують еволюціонувати швидкими темпами, тому їх вивчення вкрай необхідне для розуміння історії, що формується у фінансових відносинах на мікро- та макрорівнях. Незважаючи на те, що проблематика інклюзивного розвитку країн в умовах глобалізації, а разом з нею поява на фінансовому ринку послуг новітніх фінансових технологій, є доволі новою на теренах вітчизняної науки, різні їх аспекти активно обговорюються на науковопрактичних заходах. Однак недостатньо вивченими залишаються питання регулювання на законодавчому рівні Фінтех-індустрії, формування інфраструктури для розвитку стартап-середовища, політики оподаткування інноваційних компаній, а також простоти і прозорості у створенні стартапів.

Розкриттю сутності, структури, особливостей фінансових технологій та їх впливу на інклюзивне зростання присвячали свої роботи вітчизняні вчені такі, як: А. А. Мазаракі, С. В. Волосович, А. А. Чугунов, А. В. Василенко, Г. М. Гопенчук, Р. В. Лавров, Н. Й. Морозко, В. Ю. Діденко, М. В. Тарасюк, А. Ю. Семенов, Я. М. Кривич, С. В. Цирулик, О. О. Кощєєв та інші. Серед зарубіжних вчених цим питанням переймалися наступні: М. Флері, Дж. Подеста, П. Шефель, Д. Асемоглу, С. Холандер, Р. Болінг, Р. Алмеїда та інші.

Метою роботи є дослідження впливу інструментів фінансових технологій на інклюзивне зростання.

Для досягнення визначеної мети необхідно виконати наступні завдання:

- визначити економічну сутність та інструменти фінансових технологій;
- дослідити систему забезпечення інклюзивного зростання;
- проаналізувати роль та місце фінансових технологій у забезпеченні інклюзивного зростання;

- з'ясувати специфіку функціонування фінансових технологій у вітчизняній економіці;
- визначити шляхи підвищення впливу фінансових технологій на забезпечення інклюзивного зростання;
- виявити вплив діджиталізації ринку фінансових послуг на посилення інклюзивного зростання.

Об'єктом дослідження є система інклюзивного зростання.

Предметом дослідження є економічні відносини, що виникають при впливі інструментів фінансових технологій на інклюзивне зростання.

Інформаційною базою дослідження стали наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених, стратегічні, статистичні і аналітичні матеріали Національного банку України, Український інститут майбутнього, Findexable, World Economic Forum, вітчизняні та іноземні бізнес видання.

У процесі написання роботи були використані загальнонаукові методи та прийоми: формальної логіки та абстрактно-логічний - при обґрунтуванні теоретичних положень, реальних ситуацій і формулюванні висновків; аналізу і синтезу - при аналізі стану та структури фінансових технологій України; статистичного аналізу - при формуванні зведених даних; порівняння - при визначенні оптимізації шляхів підвищення впливу фінансових технологій на забезпечення інклюзивного зростання; графічний - при наочному відображенні динаміки та структури даних.

Науковою новизною дослідження є виявлення зв'язку між кількістю фінтех компаній та обсягами грошових переказів через платіжні системи, що дало можливість підтвердити позитивний вплив фінансових технологій на зростання інклюзивності. Також це підтверджується аналізом проведеного опитування серед 100 школярів 13-16 років щодо впливу діджиталізації фінансових послуг на їх фінансове залучення .

Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та пропозицій, списку джерел використаної інформації, додатків. Перший розділ присвячений теоретико-методологічним засадам функціонування фінансових технологій у системі забезпечення інклюзивного зростання. У другому розділі розкриваються особливості застосування інструментів фінансових технологій у забезпеченні інклюзивного зростання. Третій розділ включає в себе пріоритетні шляхи розвитку фінансових технологій у системі забезпечення інклюзивного зростання. Обсяг роботи становить 69 сторінок. Список використаних джерел інформації 54 найменування.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ФІНАНСОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО ЗРОСТАННЯ

1.1 Сутність та інструменти фінансових технологій

Фінансові технології або фінтех (англ. мовою від «financial technology», скорочене «Фінтех») - порівняно нова галузь не тільки в Україні, але і у всьому світі. Фінтех існує набагато довше, ніж більшість людей думають. Хоча останні інновації фінтех дозволяють проводити оплату за продовольчі товари за допомогою голосу, історію фінансових технологій можна простежити до найдавніших кредитних карток, які були прийняті у широкій публіці на початку другої половини минулого століття. Після кредитної картки фінансові технології розвивалися та запровадили кілька основних етапів масового ринку, таких як банкомати, електронні фондові біржі, банківські основні комп'ютери, а також онлайн фондові біржі. Кожна нова технологія висунула фінансову інфраструктуру, яку більшість людей використовували кожен день, але задумувалися, що використовують саме фінтех. До 1990-х років та епоху Інтернету, традиційні фінансові установи, такі як банки, процвітали. Розвитку фінтех сприяла глобальна фінансова криза 2008 року. За цей час багато людей втратили довіру до традиційного банківського бізнесу, а міленіали вітали безкоштовні та онлайн-фінансові послуги.

Якщо проаналізувати наукову літературу, то можна зрозуміти, що єдиного трактування фінтех не має досі.

Таблиця 1.1

Порівняння підходів до визначення фінансових технологій

Автори	Визначення фінтех
--------	-------------------

<p>А. Мазаракі, С. Волосович [2]</p>	<p>Фінтех - це інноваційні технології, які використовуються фінансовими інститутами, органами державного управління, торговельними</p>
--	--

Продовження таблиці 1.1

	<p>організаціями для задоволення потреб споживачів фінансових, адміністративних послуг та товарів в умовах розвитку економіки споживання.</p>
<p>Патрік Шуфель [3], Н. Морозко, В. Діденко, Д. Філіпов, Г. Поченчук [4]</p>	<p>фінансові технології - нова фінансова галузь, яка застосовує технології для поліпшення фінансової діяльності</p>
<p>А. Семеног, Я. Кривич, С. Цирулик [7, с. 100]</p>	<p>фінансові технології розглядають як послуги, що надаються технологічними компаніями за допомогою спеціального програмного забезпечення та зосередженні на фінансових потребах клієнтів.</p>
<p>М. Тарасюк, О. [8] та Л. Дудинець [9]</p>	<p>фінансові технології - технології, що просто використовуються у фінансовій галузі, не акцентуючи особливої уваги на технологічних аспектах.</p>
<p>USAID [10]</p>	<p>фінтех розглядають як екосистему, яка поєднує всіх учасників фінансового ринку, зокрема, фінтех-стартапи, регуляторів, банки, міжнародні платіжні системи, асоціації банкірів та фінансистів, інкубаторів, акселераторів, постачальників</p>

*Примітка: складено автором за джерелами [2-10]

Однією з причин неоднозначності підходів до визначення фінтех є їх зростання за обсягами, охопленням учасників та сфер застосування, швидка трансформація відповідно до соціальних потреб та прискорений розвиток економіки споживання у глобальному масштабі. За Оксфордським словником, економіка споживання - економічна система, що залежить не від виробництва, а від людей, які купують багато товарів і послуг [11].

Фінтех виконує такі функції, як [2]:

- інноваційна, що передбачає впровадження новітніх технологічних рішень у фінансову сферу;
- інтеграційна, яка поєднує фінансову та технологічну сфери;
- трансформаційна, що змінює інституційну структуру фінансових систем;
- соціальна, яка сприяє адаптації фінансового сектора до потреб споживачів.

Інтенсивний розвиток фінансових технологій спостерігається останні 10 років на світовій арені і останні 5 років на вітчизняній. Серед причин, котрі стимулюють еволюцію фінансових технологій є наступні:

- збільшення користувачів Інтернетом, та зростання швидкості цієї мережі. Сприяє цьому процесу й прискорений розвиток ринку мобільних пристроїв;
- у 2008 році авторитет та довіра до традиційних банків була втрачена серед користувачів фінансовими послугами;
- діджиталізація охопила практично всі сфери людського життя і фінансовий сектор не став винятком. З її допомогою клієнти фінансових компаній можуть користуватися фінансовими, чи консультативними послугами у будь-якій точці світу, де є вихід до мережі Інтернет. Також діджиталізація зменшила ресурсозатратність інших операцій;

- покоління міленіалів надають перевагу інноваційності, мають високі вимоги до зручності користування послугами, якості та швидкості отримання інформації. Це покоління майже повністю залежить від автоматизованих, швидких і ефективних технологій і послуг, а тому попит на цифрові, в тому числі цифрові платежі, буде зростати і надалі;
- інноваційно-технологічні компанії в різних секторах економіки змінили ринки і запропонували більш конкурентні продукти і послуги, чим приваблюють підприємців навіть з фінансових сфер;
- розповсюдження соціальних мереж та месенджерів, які спричинили виникнення нових видів фінансових послуг, заснованих на обміні інформацією між користувачами (краудфандинг, електронна комерція, P2P перекази і фінансування та ін).
- зростання обсягу електронної торгівлі стимулює зростання обсягу послуг в сегменті платежів і переказів, а також в сегменті фінансування. Збільшення оборотів онлайн-торгівлі є драйвером розвитку платіжних сервісів (включаючи електронні гаманці, внутрішні платежі з використанням додатків і миттєві платежі), а також послуг в сфері кредитування покупців [2; 12, с.202].

Основні напрямки фінтех продуктів і послуг відповідно до Базельського комітету із питань банківського нагляду можна розділити на три категорії: кредити, депозити, залучення капіталу; розрахунково-касові операції; управління інвестиційними процесами [13]. Що входить до цих категорій, представлено у додатку А.

Виникнення та розвиток фінтех має свої переваги, недоліки, можливості та несе певні загрози і детальніше про це у додатку Б. Так фінтех може сприяти розширенню доступу до фінансування для фізичних осіб, малих та середніх підприємств, недостатньо охоплених фінансовими послугами. Розкриваючи позитивний вплив фінансових технологій для всіх його суб'єктів, дослідники

відзначають зростання конкуренції на ньому, консолідацію інформаційних технологій фінансовими організаціями для диверсифікації свого бізнесу, зменшення інформаційної асиметрії та підвищення ефективності ціноутворення, розширення набору фінансових послуг та кола потенційних клієнтів, забезпечення фінансової доступності в країнах з економікою, що розвивається і розвиненою економікою [14, с. 71].

Поряд з вище зазначеними перевагами використання фінансових технологій має ряд недоліків: недостатній рівень нормативного регулювання внаслідок використання фінтех компаніями відмінних від традиційних установ бізнес-моделей; спонтанність прийняття рішення споживачами онлайн-послуг; обмеженість доступу з огляду на певний рівень вмінь та наявності гаджетів у користувачів для здійснення онлайн-операцій [12, с. 207].

Певні технологічні обставини стали причиною виникнення фінтех інструментів. Так, наприклад, штучний інтелект (Artificial intelligence - AI) та великі дані (Big data) стали засадами для виникнення машинного навчання (machine learning) і прогнозової аналітики (predictive analytics). У фінансовій сфері роботи-консультанти вже надають доступні, недорогі рекомендації та здійснюють управління інвестиційними портфелями. Аналогічні функції вони можуть виконувати і на ринку страхових послуг. На відміну від традиційного консультанта, чийі послуги коштують до 1 % [15], послуги робота-консультанта є безкоштовними.

Завдяки розподілу обчислень (distributed computing) з'явився блокчейн (blockchain). Розподілені обчислення дозволили збільшити обчислювальну потужність та стабільність шляхом створення мережі окремих комп'ютерів. Розподілені бухгалтерські книги як ключова технологія, що підтримує кілька додатків, створюють потенціал для трансформації платежів та розрахунків за цінними паперами, а також функціонування бек-офісів шляхом

суттєвого скорочення витрат, що дає змогу здійснювати прямі комерційні операції (B2B) в обхід посередників та пропонувати замісники валюти. Їх застосування можливе також поза межами фінансового сектора для надійного ведення баз даних, зокрема, для ведення земельних реєстрів та медичних записів [10]. Багато компаній вивчають можливості застосування технологій блокчейн всюди - від фінансів до виробництва. Наприклад, корпорація Microsoft розвиває програми Blockchain-as-a-Service (BaaS) на своїй хмарній платформі Azure, а Chain рекламує платформу блокчейн для фінансових сервісів [16]. Вагомість швидкого документообігу підтримує А. А. Чугунов, адже заощаджує час та кошти при організації бізнес процесів [17].

Також варто згадати, що завдяки криптографії фінтех використовує «розумні» контракти та біометричні системи. Завдяки ним та сенсорним системам по всьому світі зараз створюються більш надійні системи безпеки, які здатні захистити інформаційні дані фізичних, юридичних осіб та договорів між ними. На жаль, поки системи захисту не ідеальні, тому особи можуть стати жертвами кіберзлочинів, починаючи від фінансових втрат і закінчуючи більш серйозними - зливом особистих даних.

Мобільний доступ через Інтернет дав ще один інструмент - інтерфейс програмування додатків (Application Programming Interfaces - API), який спрощує використання цифрових гаманців, функціонування фінансової інформаційної панелі, рішення для P2P. Завдяки цьому індивідуальні споживачі-власники мобільних пристроїв отримали доступ до повного спектру фінансових послуг, які можуть бути розширені третіми сторонами через інтерфейси програмування додатків [2]. Негативним аспектом розвитку цієї інновації також стала кіберзлочинність та шахрайство, адже незахищені канали виходу до всесвітньої мережі приваблюють користувачів Інтернету своєю доступністю та безкоштовністю.

Останнім часом проблема кіберзлочинності набула глобального масштабу, а збитки від діяльності кібершахраїв сягнули десятків мільярдів доларів та постійно зростають. Серед найбільш вразливих до кіберзлочинів сфер суспільного життя відноситься фінансовий сектор економіки, а саме - банки та їх послуги [18]. Проте проблемою на шляху поширення технології «інтернету речей» є забезпечення кібербезпеки, оскільки недостатньо захищені інтерфейси підвищують ризик несанкціонованого доступу.

Отже, фінансові технології - це відносно молода галузь, яка вже встигла змінити звичні патерни фінансової поведінки фізичних та юридичних осіб і внесла свої корективи у функціонування сучасних фінансових інститутів. Сприяли розпоширенню фінансових технологій серед населення різних країн зростання кількості гаджетів та мережі Інтернет. Фінансові технології дуже стрімко розвиваються, а тому будуть актуальним питанням не одне десятиліття в майбутньому.

1.2 Система забезпечення інклюзивного зростання

Глобалізація перетворює виробництво у новий формат із складними завданнями реалізації промислових стратегій, які сприяють підвищенню продуктивності та інклюзивному зростанню. Повільний прогрес зростання суспільного блага і поглиблення нерівності сприяли політичній поляризації та ерозії соціальної згуртованості в багатьох розвинених країнах та країнах, що розвиваються. Консенсус із питань розробки всеосяжної моделі соціально-економічного зростання призвело до виникнення поняття інклюзивності економічного зростання. За інформацією Світового економічного форуму (World Economic Forum) інклюзивність економіки характеризує відчуття кожної людини, її добробут при досягненні певного рівня економічного розвитку країни.

В економічній літературі активно розглядаються зараз поняття інклюзивного зростання, інклюзивного бізнесу та інклюзивних інновацій. На відміну від стандартного економічного зростання інклюзивне зростання акцентує увагу на формуванні та задоволенні потреб, що стимулюють розвиток людини, підвищення добробуту, зниження рівня нерівності та бідності.

Україномовний термін «інклюзія» походить від англійського «inclusion» і у найбільш спрощеному розумінні означає залучення в різні сфери життя суспільства усіх, без будь-яких відмінностей і обмежень [19]. Через це у вітчизняній економічній літературі поняття «залучення» або «включення» часто використовують замість терміну «інклюзія».

Різносторонність поняття інклюзії полягає в тому, що воно має широке значення, використовується у різних контекстах, у зв'язку з чим в економічній літературі розглядаються поняття «інклюзивний розвиток», «інклюзивне зростання», «інклюзивна освіта», «фінансова інклюзія», «соціальна інклюзія», тощо. Інклюзія (англ. inclusion - включення, залученість) - це активізація участі усіх громадян соціуму у процесі економічного зростання і справедливий розподіл його результатів [20]. За даними вільної енциклопедії, «Інклюзія - процес збільшення ступеня участі всіх громадян в соціумі» [21].

Інклюзивне зростання - це концепція, яка забезпечує справедливі можливості та рівноправ'я для економічних учасників, що супроводжується вигодами, отриманими кожним сектором економіки та різними верствами суспільства. Такий підхід розширює традиційні моделі економічного зростання та зосереджує увагу на рівності здоров'я, людський капітал, екологічний стан довкілля, соціальний захист та продовольчу безпеку як чинників світової безпеки в широкому розумінні. [22]

Базилук А. В. та Жулин О. В. розглядають поняття інклюзивного росту та розвитку переважно в двох аспектах [23]:

- по-перше, як процес більшого залучення суб'єктів економіки до створення валового внутрішнього продукту, забезпечення рівних можливостей усіх верств суспільства для реалізації власного людського потенціалу й незалежно від конкретних соціально-економічних умов, статі, віку, місця проживання, етнічної приналежності;
- по-друге, як стійке довгострокове економічне зростання з метою скорочення бідності і нерівності (Світовий банк, МВФ).

Вищесказане означає, що результати економічного зростання відчують на собі більшість членів суспільства, адже інклюзивність, зміщує акцент із збільшення доходів і ВВП на розвиток людини, зниження рівня її бідності і нерівності, підвищення добробуту. Таким чином, в матеріалах World Economic Forum інклюзивність економіки визначається як нове мірило економічного зростання у ХХ столітті [24].

Ключовими моментами інклюзивного розвитку є розширена глобальна постановка цілей, різносторонній розвиток людського капіталу, зменшення різниці між прошарками населення та скорочення бідності, важливою є участь у економічному житті, а не лише у розподіленні вже наявних ресурсів, отримання блага різними верствами населення (особливо дітьми, жінками, пенсіонерами та людьми з обмеженими можливостями), дбайливе ставлення до навколишнього середовища.

Є необхідність наголосу, що складові показники індексу інклюзивності розвитку економіки були винайдені в альтернативу вже звичного ВВП. Цей індекс набагато краще і доцільніше демонструє критерії економічного розвитку країни через призму добробуту фізичних осіб, що проживають в ній. Складові показника інклюзивності економічного зростання країни та

національної ефективності представлені в Додатку В [25]. За даними Додатку В варто зазначити, що основними умовами створення інклюзивної економіки є забезпечення вдосконалення рівня освіти та знань, якісних базових послуг та створення належної інфраструктури, зменшення, або навіть видалення, корупції та нездорової конкуренції, вдосконалення сприятливого підприємницького клімату, зменшення рівня безробіття та заробітної плати, вдосконалення фіскальної політики та зменшення фіскального навантаження на фізичних і юридичних осіб.

Отже, інклюзивність - це різностороннє поняття, котре показує доступність чи залучення у ту, чи іншу сферу фізичних осіб з різних соціальних груп населення планети. Фінансові технології «зростили» у масштабах фінансову та економічну інклюзію, адже зробили послуги доступнішими та швидшими, а тому більша кількість людей може ними користуватися. Саскія Холандер наголошує, що високих рівнів економічного зростання недостатньо, щоб досягти 40% інклюзії. Незважаючи на те, що ця точка зору стає все більш прийнятною, політика сприяння інклюзивності часто залишається порожньою оболонкою, тому Холандер наполягає на тому, що щоб досягти інклюзивного зростання, то управлінці мають приймати сприятливі політичні рішення і не цуратися їх [26].

РОЗДІЛ 2. ФІНАНСОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ІНКЛЮЗИВНОГО ЗРОСТАННЯ

2.1. Роль та місце фінансових технологій у забезпеченні інклюзивного зростання

Інклюзивність та дискримінація були наріжними каменями у питаннях, пов'язаних з фінансовою системою з моменту її створення. Доступ до користування фінансовими послугами був і залишається обмеженим для

потенційних користувачів або за об'єктивних причин (обізнаність у користуванні, наявність коштів, доступ до компанії-надавача фінансових послуг, тощо), або штучно: обмеженість у гендерних правах, релігійні забобони, традиції народів та інша цивільна правова несправедливість. Технологічна революція дозволила фінтех з'явитися як спосіб подолати ці бар'єри та позитивно вплинути на світ шляхом фінансової інклюзії. Так, наприклад, наявність банківського рахунку вважається першим кроком на шляху до фінансової інклюзії, оскільки трансакційні рахунки дозволяють людям зберігати, надсилати та отримувати платежі.

Сьогодні ж 1,7 мільярда дорослих у всьому світі не мають доступу до фінансової системи, або не мають доступу до банківського рахунку. Багато таких людей живуть у країнах, що розвиваються, у яких відсутня інфраструктура (тобто електроенергія, доступ до Інтернету) та державне регулювання. У США також є велика кількість людей, котра не користується послугами банків. У 2020 році американська Федеральна корпорація страхування вкладів (FDIC) провела опитування, результати котрого показали, що 7,1 млн. домовласників у 2020 році не були користувачами банківських послуг - це найнижчий показник, з тих пір, як FDIC розпочав опитування американців у 2009 році. [27]

Європейський банк реконструкції та розвитку у 2020 році зробив статистичне дослідження, за результатами якого продемонстрований рівень інклюзивності за гендерним детермінантом. Результати представлені нище у таблиці 2.5.

Таблиця 2.5

Рівень інклюзивності за гендерним детермінантом

Країна	Рівень освіти	Зайнятість та бізнес	Рівень трудової практики	Фінансова доступність
--------	---------------	----------------------	--------------------------	-----------------------

Хорватія	середній	середній	середній	низький
Естонія	середній	середній	високий	середній
Латвія	середній	середній	високий	середній
Албанія	низький	високий	середній	середній
Кіпр	низький	середній	-	низький
Греція	низький	високий	високий	середній
Румунія	низький	середній	високий	середній
Україна	середній	середній	високий	середній
Росія	низький	середній	високий	середній
Франція	середній	середній	середній	середній
Італія	низький	середній	середній	високий
Британія	середній	середній	середній	низький

*Розроблено автором за джерелом [28]

Як бачимо з таблиці 2.5, лише Італія має високий рівень фінансової доступності. На жаль у жодної з наведених країн відсутній високий рівень освіти, що впливає на рівень зайнятості резидентів країн, що в свою чергу впливає на рівень доходів громадян та їх фінансове забезпечення. Фінансове забезпечення впливає на рівень потреб громадян і чим цей показник вище, тим вірогідніше, що вони будуть користуватися послугами фінтех.

У додатку Г наведено основні елементи фінансової інклюзії. З цього рисунку можна побачити, що фінтех стосується кожного з цих елементів, адже фінтех компанії займаються і фінансовими консультаціями, страхуванням, депозитами, кредитами, грошовими переказами. За цими напрямками фінтех підприємства постійно винаходять та впроваджують нові варіації фінансових послуг, які називають фінансовими інноваціями. Вони призводять до виходу на ринок нових фінансових платформ та інструментів, на які буде попит у людства. Раніше фінансові послуги були спрямовані на обслуговування

заможних прошарків населення, але з роками цільова аудиторія розширилась майже на всі верстви населення, що призвело до зростання інклюзивності. Тобто, фінтех інновації призводять до зростання використання цифрових фінансових сервісів, які дають фундамент для інклюзивного зростання. Детальніше інформація наведена у додатку Д.

Під час аналізу діяльності глобального ринку фінтех можна прослідкувати інвестиційну динаміку: найвища інвестиційна активність спостерігалася в 2019 році, що у грошовому вимірі становило більше 168 млрд дол. США. Цей історичний максимум був досягнутий завдяки мегаугоді - 14 млрд дол. США складала інвестиції до китайської компанії «Ant Financial» та 12.9 млрд дол. США складала угода купівлі компанією «Vantiv» компанії «Worldpay» [30]. Більше даних можна побачити на рис. 2.2.

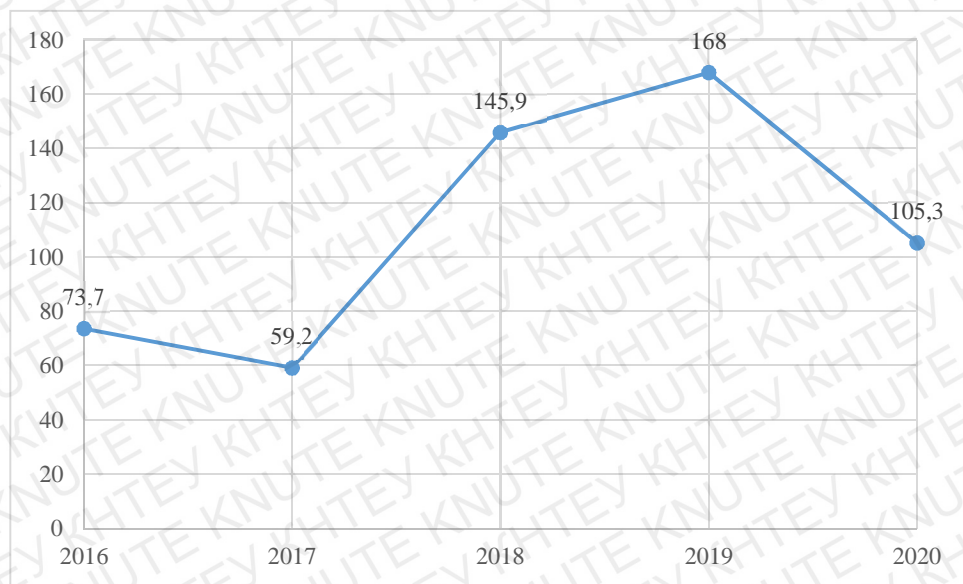

Рис 2.2 Обсяги світових інвестицій у фінтех компанії, млрд. дол. США

*Розроблено автором за джерелом [30]

За перші шість місяців 2021 року в фінтех-стартапи з усього світу було інвестовано \$ 98 млрд, говориться в новому звіті KPMG. За цей період було укладено майже 2,5 тис. Інвестиційних угод. Підсумки першого півріччя свідчать про швидше відновлення активності інвесторів після 2020 року, який

супроводжувався пандемією COVID-19, говориться в доповіді. Для порівняння: за весь минулий рік обсяг інвестицій склав \$ 121,5 млрд, а в 2019 році - близько \$ 215 млрд. Лідером за обсягом інвестицій серед країн залишаються США. На них припадає майже половина всіх інвестицій в Фінтех-стартапи - \$ 42,1 млрд. На другому місці - Великобританія, що стала новим європейським центром тяжіння капіталу в технологічному секторі. Якщо в першій половині 2020 року об'єм інвестицій в Фінтех-стартапи країни становив близько \$ 6 млрд, то за підсумками першого півріччя 2021-го - вже \$ 24,5 млрд. Таким чином, за рік обсяг залучених коштів зріс в чотири рази. Обсяг міжнародних угод зі злиттів і поглинань в цілому значно зріс - з \$ 10,3 млрд за весь 2020 рік до \$ 27,7 млрд тільки за перші шість місяців 2021-го. Крім того, автори доповіді відзначають стрімке зростання інтересу венчурних інвесторів до Фінтех-індустрії. За підсумками півріччя обсяг такого типу вкладень виявився більше \$ 52 млрд. При тому що рекорд за річним обсягом венчурних інвестицій - \$ 54 млрд, він був встановлений в 2018 році, але очевидно, що впаде за підсумками цього року. [31]

Важливим моментом у залученні користувачів до фінтех послуг стало розповсюдження мережі Інтернет. В даний час 5,22 мільярда людей у всьому світі користуються смартфонами, що еквівалентно 66,6% усього населення світу. З січня 2020 року кількість користувачів смартфонів збільшилася на 1,8% (93 млн.), тоді як загальна кількість мобільних з'єднань (одна особа, що володіє декількома пристроями) зросла на 0,9% (72 млн.) до 8,02 млрд. (січень 2021 року). У січні 2021 року кількість людей, які користуються Інтернетом у всьому світі, досягла 4,66 мільярда, що на 316 мільйонів (7,3%) більше, ніж за аналогічний період минулого року. В даний час глобальний рівень проникнення в Інтернет становить 59,5%. Однак спалах COVID-19 справив

значний вплив на кількість користувачів Інтернету. Тож фактичне число може бути вищим. [27]

Якщо подивимося на позитивний вплив, який фінтех мав на фінансову інклюзію, виділяються два ключових моменти:

- зменшення витрат на платежі;
- збільшення доступу до кредитів для підприємств на певних ринках.

Фінансова інклюзія вкрай необхідна для малих та середніх підприємств.

Великий відсоток малих та середніх підприємств повідомляє про обмежений доступ до фінансових позик, що стає важливим моментом у розвитку бізнесу, особливо у регіонах Близького Сходу, Північної Африки та Центральної Азії. Крім того, цифрові платіжні послуги допомагають проникнути у сферу фінансової інклюзії у складніші, сільські ландшафти, такі як Індія, або віддалені поселення у вічному холоді Тайги та Антарктиди. Фінтех прагне усунути виключення у фінансах і як показує світова практика, спочатку фінансові інститути спрямовували продаж своїх послуг та продуктів на людей, які з більшою ймовірністю принесуть їм прибуток. Так в банках спочатку рахунки були доступні лише для найбільш економічно активних суспільних верств, але з плином часу відсоток людей, які мають доступ до фінансових послуг, зростав. Хоча доступ значно варіюється від країни до країни, розбіжності у фінансовій залученості є очевидними. Хоча для впровадження мікрофінансування було впроваджено багато пілотних програм, 6 % населення без банківських ресурсів проживають в Індонезії, з Китаєм та найбільше безбанківське населення в Індії. Це пов'язано з різними екосистемами фінтехнологій, на які впливає інфраструктура, така як Інтернет та електроенергія, релігія, політика уряду та регуляторне середовище. [32]

Аналіз подій за останні декілька років показав, що банки та інші фінансові установи полегшили самообслуговування, забезпечивши безперебійну та миттєву оплату. Багато магазинів електронної комерції, інтегратори продуктів харчування в Інтернеті, тощо перестали приймати готівкові платежі і натомість заохочували своїх клієнтів здійснювати оплату в Інтернеті. Яскравим прикладом цього є Amazon, який придумав магазин Go, що був платформою для онлайн-клієнтів, які оплачували за товари та послуги дистанційно, коли пандемія була на піку. Згодом Яндекс ввів таку ж послугу - Яндекс Go. Також гарним прикладом інклюзивного зростання за допомогою фінтех є Великобританія, де близько 12% населення, 6 мільйонів людей, вперше в житті завантажили програми онлайн-банкінгу під час карантину. У липні 2020 року було здійснено 1,5 млрд транзакцій з використанням дебетових карток, що на 20,8% більше, ніж у червні 2020 року. Фінансові фінтех системи, що вбудовані в додатки нефінансових компаній, вже допомогли багатьом користувачам. Нариклад, Amazon та Uber - лідери тенденцій у своїх основних сферах діяльності і варто подивитися на те, як вони використовували підходи вбудованого фінансування, щоб запропонувати своїм клієнтам чудовий сервіс. Сьогодні від виплат до позик, від страхування до іпотеки компанії пропонують вбудовані послуги, ніби вони можуть читати думки своїх клієнтів і пропонувати їм саме те, що їм потрібно. Сектор вбудованих фінансів, підтриманий системою BaaS (в перекладі з англ. «резервне копіювання як служба»), планує перетнути 2 трильйони доларів США протягом наступного десятиліття. Оскільки багато брендів охоплюють модель BaaS, цього року все більше і більше брендів будуть використовувати величезний потенціал моделі. Навіть традиційні банки зараз застосовують модель BaaS із вбудованим фінансуванням, виводячи фінтех на новий рівень довіри та очікувань. У 2020 році нові великі інновації проклали шлях до фінансової інклюзії для допомоги малозабезпеченим верствам населення.

Наприклад, у Бразилії заснували додаток у мікрорайоні Маріка, який забезпечував розподіл основного доходу серед його мешканців за допомогою цифрової валюти Мумбука. Усі ці люди втратили роботу під час пандемії. Так само Сінгапур та Малайзія розглядали питання ліцензій на цифровий банкінг. Наприклад, картка Razer, видана компанією Razer Фінтех, була розпочата для задоволення банківських потреб покоління Gen-Z та покоління минулого тисячоліття у складі Молодіжного банку Razer. [32]

Забезпечення універсального доступу до фінансових продуктів та комунальних послуг є у восьми із сімнадцяти цілей сталого розвитку ООН, що визначені як стимул для подолання рівня бідності, голоду та досягнення гендерної рівності. Фінансова інтеграція також стимулює економічне зростання та підтримує промисловість та інновації - це допомагає країнам, особливо країнам з розвинутою економікою, знайти вихід із фінансової шкоди, завданої пандемією. У звіті Глобального інституту Мак-Кінсі раніше було підраховано, що цифрові фінанси додадуть 3,7 трлн. доларів до ВВП країн з ринком, що розвивається, до 2025 року. Отже, в еру діджиталізації суть фінансової інклюзії переформатувалася в більше, аніж просто дати можливість кожному жителю планети мати банківський рахунок. Традиційні банки відстали від нових фінансових впроваджень. Регулювання, мабуть, є найважливішою проблемою, з якою стикається традиційний банківський сектор, коли йдеться про питання фінансової інклюзії, за словами Делойт. За останні роки регулювання виявилось обмежуючим чинником у здатності банків та традиційних постачальників фінансових послуг впроваджувати інновації та йти в ногу зі зростаючим переходом на цифрові та мобільні технології. Однак дотримання вимог також створює високі бар'єри для доступу до банківських послуг. У своєму нещодавньому листі до акціонерів Джеймі Даймон, генеральний директор JP Morgan Chase, наголошує на

постанові Додда-Франка, яка активно заважає банкам надавати більше кредитів та підтримує економіку. Ця комбінація дозволила спритним, цифровим фінтех-фірмам випередити своїх традиційних аналогів (в деяких випадках банки просто не можуть конкурувати в певних сегментах через більш суворі вимоги до капіталу, що пред'являються до них, у порівнянні з більш м'яким регулюванням для їхніх конкурентів - фінтех компаніях). Зміна помітна у всьому спектрі багатства, що свідчить про те, що фінтех відіграє ключову роль у фінансовому залученні, а також стає популярним вибором для більш заможних споживачів. У країнах, що розвиваються, мобільні платіжні мережі, такі як кенійська M-Pesa або китайська Tenpay, давно випередили готівку на всіх рівнях доходу. Тим часом дані пошуку Google із європейських країн свідчать про те, що люди все частіше звертаються до альтернативних банків, таких як Monzo, Revolut або N26, тоді як традиційні банки спостерігають зниження пошукового трафіку. Ці висновки підтверджуються опитуванням, проведеним нещодавно Ding - найбільша у світі службою поповнення мобільних телефонів. Глобальний індекс передплати Ding, який опитав понад 7000 респондентів на дев'яти ринках, що охоплюють країни з низьким, середнім та високим рівнем доходу, виявив, що чотири з п'яти людей усіх рівнів заробітку користуються передплаченими послугами. [33]

Нище представлені компанії, що вирішують задачі з особистими фінансами, зі списку Forbes «50 фінтех-компаній» 2021 року [34]:

1. Chime, який тепер оцінюють у \$14,5 млрд, залишається найбільшим у цій категорії. До нього приєдналися Dave, Current, а також новачки Varo Bank і MoCaFi (за першими складами Mobility Capital Finance), цільовою аудиторією якого є афроамериканські та іспаномовні громади, що мають менший доступ до традиційних банків;

2. аби виділятися, деякі фінтех-компанії обирають спрямованість на певне покоління. Greenlight, яку оцінюють у \$2,3 млрд, пропонує засоби управління грошима на освіту - і навіть можливість купувати дрібні акції - дітям і підліткам за щомісячну плату від їхніх батьків. Безкоштовний додаток від Truebill допомагає міленіалам слідкувати за своїми витратами і навіть може автоматично скасовувати підписки, якими не користуються;

3. інша група сподівається допомогти родинам із низькими доходами, на яких традиційна банківська індустрія махнула рукою. Окрім MoCaFi, є ще Esusu - стартап, що допомагає сформувати кредитний рейтинг, повідомляючи кредитні бюро про сплату оренди;

4. мобільний застосунок від Propel допомагає власникам продуктових карток слідкувати за своїми балансами, а ще став партнером неприбуткової організації, щоб надати тисячодоларову допомогу на понад \$140 млн. безпосередньо користувачам, які особливо постраждали через пандемію;

5. Tala, яка пропонує мікрокредити клієнтам із невеликою чи відсутньою кредитною історією у країнах, серед яких Мексика та Індія, знову піднімає кредити до допандемічних рівнів після важкого початку 2020 року.

Їх всіх об'єднує те, що завдяки фінтех вони змогли не лише збільшити кількість середньостатистичних клієнтів, а й долучити до користування фінансовими послугами людей з обмеженими можливостями, людей похилого віку, територіально-віддалених фізичних осіб, бідні прошарки населення, жінкам, котрим гендерна нерівність не давала змоги включитись до користування фінансовими послугами, підліткам та, навіть, дітям [34].

Отже, фінансові технології у XXI столітті - ключ до прискорення інклюзії, благополуччя та економічного зростання у країнах світу. Вони дають нові можливості фізичним та юридичним особам користуватись послугами

фінансових і нефінансових компаній, що стимулює розвиток бізнесу. Незалежно від місця знаходження, статусу, віку, статі, люди можуть користуватися інноваційними можливостями, що надають фінтех компанії та поліпшувати собі життя.

2.2. Специфіка функціонування фінансових технологій у вітчизняній економіці

Аналізуючи фінтех компанії світу, можна зробити висновки, що більшість послуг, які вони надають зосереджені лише у п'яти сферах: грошові перекази та платежі, складання бюджету та фінансове планування, заощадження та інвестиції, запозичення, страхування.

В останні роки традиційні учасники фінансового ринку зосередили свої фінтех послуги на таких сферах, як онлайн обмін валют, онлайн інвестиційні та управлінські консультації, а світові тенденції також стимулюють цифровий банкінг без фізичних відділень. Зараз фінтех компанії, орієнтовані на споживача та вже не обмежуються рішеннями «прямої активної взаємодії».

Наприклад, до страхових технологій належать проекти, що допомагають технологіям, такі як оснащення автомобілів телематичними модулями для передачі інформації страховикам автомобілів, або мобільні додатки для фітнесу, підключені до медичних страхових компаній, які підраховують кроки та інші рухи та пропонують знижки на страхування на основі ефективності занять фізичною активністю.

У додатку Е зібрані основні напрями діяльності фінтех компаній в Україні та їх характеристика.

Визначальні характеристики учасників сучасного ринку фінтехнологів в Україні: це організації, з власними інноваційними фінтех-послугами чи продуктами (зазвичай вони орієнтовані лише на одну послугу чи один продукт); це компанії, що пишуть програмне забезпечення, розробляють і

продають власні різноманітні послуги чи продукти фінтех; це організації, які використовують повністю розроблені послуги чи продукти та мають прибуток.

29 вересня 2021 року у Відні відбулася прес-конференція, присвячена перспективам українського фінтех-ринку та співпраці з австрійськими інвесторами, на якій третій президент України сказав, що Україна входить до трійки країн з найбільш розвиненим ІТ-ринком та має понад 140 фінансових компаній, які спеціалізуються на платіжному цифровому ринку. Також було наголошено, що кожна друга українська платіжна фінансова компанія працює на міжнародному ринку, а Україна належить до першої 10-ки країн, де найширше представлений інструментарій цифрових технологій щодо пересічного споживача. [36]

Ще до пандемії український фінтех-каталог 2019 року включав більше 100 компаній, які беруть участь у вітчизняному ринку фінтех. Компанії, включені до каталогу, можна поділити на постачальників послуг, постачальників інфраструктури (активаторів), розробників багатопродуктових та нефінансових рішень. Більшість компаній UFTC фінтех надають послуги або продукти B2B [37]. Це суперечить світовим тенденціям у використанні фінтех технологій, адже зазвичай корпоративне прийняття фінансових послуг значно відстає від прийняття них споживачами. Велика кількість B2B-проектів пояснюється низкою факторів: слабка динаміка доходів домогосподарств в Україні, відсутність інфраструктури фінансового сектору для населення, «криза довіри» українців до фінансових послуг, що виникла після ліквідації багатьох банків. Порівняно з рішеннями B2B, розробка пропозицій B2C вимагає значних інвестицій у масштабний маркетинг, який більшість фінтех-проектів не може дозволити собі на початковому етапі через брак фінансування. Але цей факт не зупиняє українських фінтех-підприємців.

Зі збільшенням кількості українських фінтех компаній зросли і обсяги переказів через платіжні системи. Дані, за якими можна зробити аналіз цих факторів представлені у таблиці 2.8.

Таблиця 2.8

Дані про кількість фінтех компаній та обсяги грошових переказів за допомогою платіжних систем за 2016-2020 рр.

Роки	Час	Кількість фінтех компаній	Обсяг грошових переказів за допомогою платіжних систем, млрд.грн.	Зростання обсягів грошових переказів за допомогою платіжних систем, %
2016	1	64	71,23	-
2017	2	102	90,62	21,4
2018	3	108	119,71	24,3
2019	4	192	194,97	38,6
2020	5	195	255,20	23,6

*Примітка: складено автором за джерелом [38, 39]

На основі даних табл. 2.8 здійснимо кореляційно-регресійний аналіз за допомогою програми Microsoft Excel. Його результати представлено на рисунку 2.3.

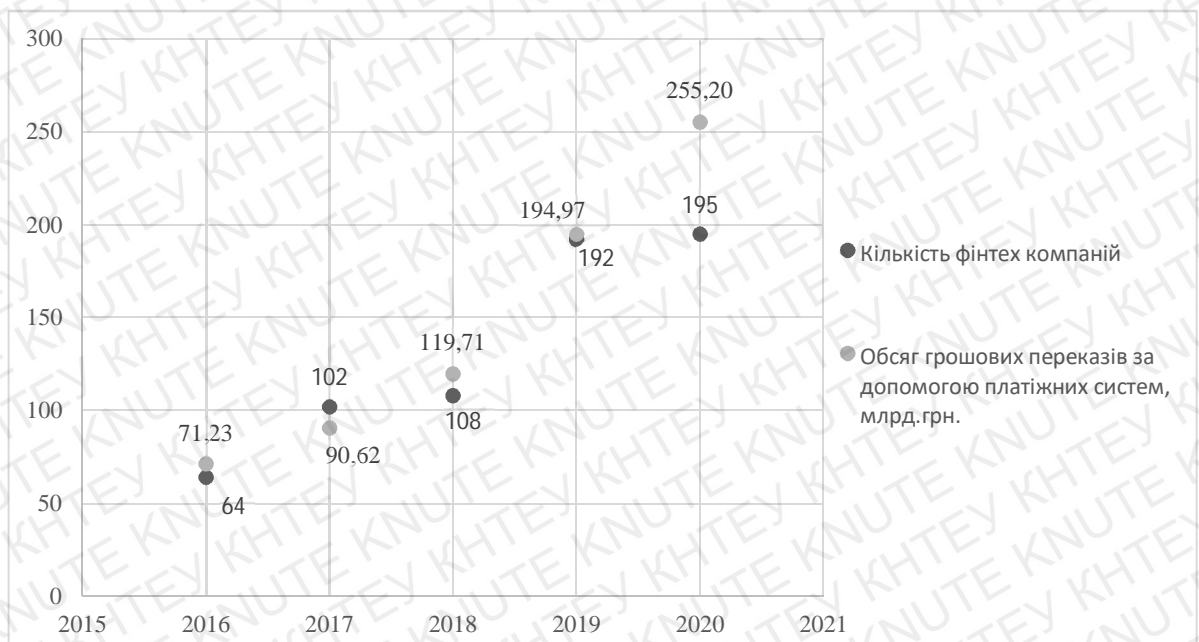

Рис. 2.3 Взаємозв'язок кількості фінтех компаній та обсягів грошових переказів за допомогою платіжних систем за 2016-2020 роки

*Розроблено автором

Якщо орієнтуватись на графічне зображення, то можна знайти певну залежність між кількістю фінтех компаній та обсягів грошових переказів. Перевірка достовірності аналізу здійснено за допомогою коефіцієнта Пірсона, який використовується в науці для вимірювання ступеня лінійної залежності між двома змінними, у табл.2.9.

Таблиця 2.9

Розрахунок коефіцієнта кореляції Пірсона

Показник	Значення
Коефіцієнт кореляції Пірсона	0,955899435
Об'єм вибірки	5
Z	1,896066415
Se	0,707106781
c 95%	0,971024369
Нижня границя 95% zL	1,209448499
Верхня границя 95% zU	1,881510747
Нижня границя 95% rL	0,836513981
Верхня границя 95% rU	0,954626293

*Розраховано автором

Коефіцієнт кореляції Пірсона - 0,96, що вказує на високу позитивну кореляційну залежність між кількістю фінтех компаній та обсягом грошових переказів за допомогою платіжних систем. Нижня границя 95% rL - 0,84 > за 0,5, а тому і вона є показником високої позитивної кореляції.

Дослідимо вплив збільшення кількості фінтех компаній на зростання обсягу грошових переказів за допомогою платіжних систем шляхом побудови регресійного аналізу, результати якого наведені на рисунку 2.4. На цьому етапі є сенс до розрахунку додати час, протягом якого зростала кількість фінтех компаній, як ще один чинник впливу на вихідні дані. X1- час, протягом якого зростала кількість фінтех компаній, X2- кількість фінтех компаній, Y- обсяг грошових переказів за допомогою платіжних систем.

Висновки								
Регресійна статистика								
Множинний R	0,98							
R-квадрат	0,95							
Нормований R-квадрат	0,91							
Стандартна похибка	23,57							
Вибірка	5,00							
Дисперсійний аналіз								
	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Значимість F</i>			
Регресія	2,00	22559,60	11279,80	20,31	0,05			
Залишок	2,00	1110,99	555,49					
Всього	4,00	23670,58						
Коефіцієнти								
	<i>Коефіцієнти</i>	<i>Стандартна похибка</i>	<i>t-статистика</i>	<i>P-значення</i>	<i>Нижні 95%</i>	<i>Верхні 95%</i>	<i>Нижні 95,0%</i>	<i>Верхні 95,0%</i>
Y-перетин	-7,19	30,31	-0,24	0,83	-137,59	123,21	-137,59	123,21
Змінна X 1	31,55	24,37	1,29	0,32	-73,31	136,41	-73,31	136,41
Змінна X 2	0,45	0,66	0,68	0,57	-2,39	3,28	-2,39	3,28

Рис. 2.4 Регресійний аналіз кількості фінтех компаній та обсягів грошових переказів за допомогою платіжних систем за 2016-2020 роки

*Розраховано автором

Дані регресійної статистики підтверджують щільний зв'язок факторів, адже маємо високий показник 0,98, який у даному випадку перевищив коефіцієнт Пірсона на 0,2. R-квадрат становить 0,95, або 95%, що також підтверджує якість моделі. Y-перетин демонструє якими будуть вихідні дані, якщо всі змінні в даній моделі будуть дорівнювати 0, тому можемо зробити висновок, що на обсяг грошових переказів за допомогою платіжних систем

впливають фактори, котрі не описані в даній моделі. Можна додати, що у майбутньому фінтех компаній буде достатня кількість, обізнаність про них та фізична доступність, тому на обсяг грошових переказів за допомогою платіжних систем будуть сильніше впливати інші фактори пов'язані з матеріальним забезпеченням осіб.

Українські банківські установи є найактивнішими користувачами фінтех послуг. Банки почали впроваджувати у свою діяльність фінансові технології оскільки:

- через мережу Інтернет за допомогою онлайн сервісів, чатів оперативно надаються фінансові послуги та консультації для фізичних та юридичних осіб;
- можна мінімізувати витрати на оплату праці за допомогою механізації роботи та онлайн режиму, оскільки в онлайн режимі опрацьовується більший обсяг інформації і необхідна менша чисельність персоналу;
- інтернет сервіси та канали потребують менших витрат, аніж забезпечення роботи фізичних відділень;
- фінтех допомагає збільшувати швидкість надання послуг.

Вітчизняний ринок фінтех постійно розширюється не тільки кількістю компаній, а й послугами, котрі ці компанії надають. За останню декаду років можна чітко виокремити найпопулярніші послуги та продукти фінтех компаній. За моделлю B2B найпопулярнішими послугами є карткові платежі, транскордонні платежі, платежі, крім карткових і транскордонних, електронні гроші та електронне виставлення рахунків. Детальна інформація в додатку Ж. А за моделлю B2C маємо схожу ситуацію по електронному виставленню рахунків, платежах, крім карткових і транскордонних, електронних грошах, але відмінність полягає у кібербезпеці та запобіганню кіберзлочинності.

Деталі в додатку И [40].

Більшість українських фінтех компаній зазначають, що вони B2Ворієнтовані, проте, за результатами запитання щодо деталізації конкретних сервісів чи продуктів, які вони надають, 65,9% респондентів виявилися мультимодальними (пропонують і B2В-, і B2С-послуги/рішення). Опитування серед вітчизняних фінтех компаній показало, що [40]:

- 92,7% респондентів працюють за моделлю B2В (включно з класичною B2В та менш поширеною С2В-моделлю взаємодії);
- 73,2% респондентів працюють за моделлю B2С (включно з класичною B2С та менш поширеною С2С-моделлю взаємодії);
- водночас 26,8% респондентів працюють тільки у B2В-напрямі, тоді як 7,3% лише у напрямі B2С.

До списку респондентів також входять компанії, які працюють у відносно нових або непоширених для українського ринку фінтехсекторах. Зокрема, InsurTech, RegTech (включно з автоматизацію комплаєнсу), AI/аналіз даних та підсектори краудфандингу. Незважаючи на те, що кожна з цих галузей має більш ніж одного респондента, загальна кількість є невеликою, якщо порівняти із сервісами, орієнтованими на масовий ринок. [40]

5 найкращих українських фінтех-стартапів на думку дослідницької компанії Tracxn представлені у додатку К.

Поки зарубіжні фінтех стартапи на початкових етапах думають, як монетизувати свою працю, українські компанії вже встигають підраховувати прибуток. На рисунку 2.7 наведені найпопулярніші методи монетизації українських фінтех компаній. Найпоширенішим шляхом монетизації для них є комісія за транзакцію: 65,9% респондентів застосовують цей підхід. Оплата за період використання - ще одна популярна модель (48,8% респондентів). Водночас 70,6% респондентів застосовують комбінацію з декількох

механізмів монетизації для різних клієнтів. Утім, для тих, хто надає послуги та рішення банкам, важливість механізмів оплати за період використання та розподілу доходів є значно вагомішою. Комісію за транзакцію застосовують 68,4%, оплату за період використання - 63,2%, а розподіл доходів - 57,9% респондентів, що співпрацюють з банками. «Інше» - варіант, який респонденти могли обрати, щоб вказати власні підходи до монетизації. В деяких відповідях зазначено: «брокерська комісія», «роялті», «оплата послуги або продукту», «оплата ліцензії».

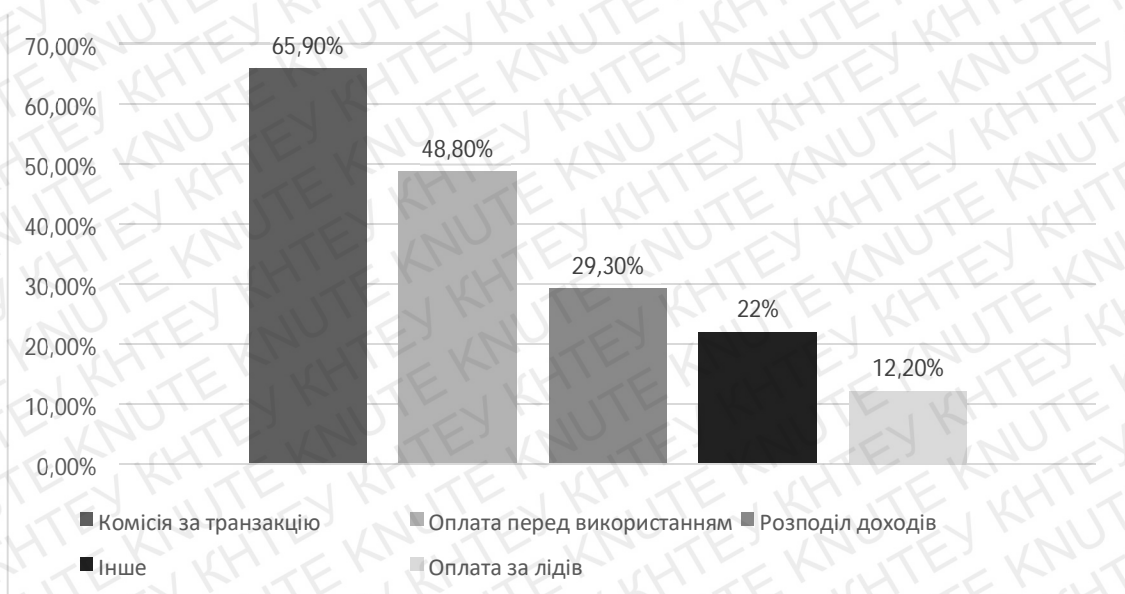

Рис. 2.7 Шляхи монетизації українських фінтех компаній

*Примітка: складено автором за джерелом [40]

Фінансування українських фінтех компаній є цікавим для огляду також. В Україні 67% фінтех компаній фінансуються лише з власних джерел, що свідчить про загальну нестачу зовнішнього капіталу для розвитку, а це в свою чергу уповільнює розвиток сектора та перешкоджає швидкому розширенню фінансового ринку. Також можна прослідкувати тенденцію, що вітчизняні фінтех стартапи з'являються на краудфандингових майданчиках. Іноземні інвестори дуже обережні з вкладками в українські фінтех компанії через низки причин: недостатність законодавчого регулювання, хабарництво, рівень тіньової економіки, тощо.

Підбиваючи підсумки, можна сказати, що українські фінтех компанії орієнтовані на національний і європейський ринки, зазвичай вони не мають інвестицій з боку банків, орієнтовані на B2B, фінансуються самостійно. Фінтех ринок в Україні впроваджується постійними та регулярними кроками як зі сторони підприємців, так і держави, тому можна вважати, що імплементується він якісно та продумано. Вітчизняний фінтех доступний кожному, тому моментами, які є бар'єрами для інклюзії - це фінансова грамотність населення, бідність, доступ до Інтернету та фінансових терміналів. Ключові показники результативності покращення фінансової інклюзії Програми в сфері розвитку фінансового сектору до 2020 року представлені у додатку Л.

РОЗДІЛ 3. ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО ЗРОСТАННЯ

3.1. Шляхи підвищення впливу фінансових технологій на забезпечення інклюзивного зростання

Чим вищий рівень інклюзії населення у ринок фінансових послуг, тим є вищим рівень їхнього життя. Для прикладу, Швеція, Данія та Норвегія мають абсолютний показник фінансової включеності, а також лідирують у рейтингах найщасливіших та найбагатших країн.

Фінтех компанії швидше класичних фінансових організацій інтегрують інновації, сміливіше впроваджують нові продукти і сервіси, змінюють бізнесмоделі і готові надавати послуги практично у всіх ринкових сегментах. Традиційні ж учасники змушені пристосовуватися до нових реалій і адаптувати власні продукти або розробляти нові. Споживачі зацікавлені в отриманні новітніх фінансово-технологічних можливостей, технологій, зручностей, комфорту та безпеки. Вони також зацікавлені у отриманні знань та навиків, необхідних для користування сучасними сервісами.

Варто зазначити, що розвиток сфери фінансових технологій має великий потенціал на майбутнє і дана галузь потребуватиме значної кількості належним чином підготовлених спеціалістів. В свою чергу, люди потребуватимуть можливості навчання за напрямом підготовки «фінтех», розвитку інноваційного мислення, підвищення технічної та фінансової підготовки, покращенню мотиваційної готовності до участі в ринку праці.

Важливо, що для як для сфери фінансових технологій, так і для банків актуальним є надання можливості віддаленої ідентифікації клієнта як найважливішої законодавчої зміни, необхідної з огляду на поточний попит на ринку. Принаймні частково це свідчить про те, що банки змушені

налаштовувати свої пропозиції на зростаючий попит на мобільні банки та вважають це необхідним конкурентним фактором. Це може бути через те, що респонденти банку є дещо більш прогресивними та сприйнятливими до змін на ринку. Обидві групи також покращують процеси кібербезпеки в банках та аналітику щодо запобігання шахрайству. Найголовнішим є те, що і фінансові технології, і банки вбачають великий потенціал у майбутніх проектах, орієнтованих на фінансові послуги - прибуткову нішу для нових пропозицій фінансових технологій як від незалежних партій, так і від діючих. При цьому, на жаль, розробка заявок на транскордонні інвестиції не є актуальною для обох сторін - це означає, що ринок фінансових технологій та тенденції попиту в Україні ще не достатньо розвинені. Спостерігається поява абсолютно нових продуктів і послуг, орієнтованих на нові умови життя і нове покоління споживачів, які виростили в постіндустріальному суспільстві. Наприклад, це нові формати платежів (безконтактні, біометричні тощо), страхові поліси (страхування майна або автомобіля з телематикою (система зв'язку, яка використовує технічні можливості телебачення, інформатики, космічного зв'язку, обчислювальної техніки), гейміфіковані інвестиційні рішення та ін. Окремо варто зупинитися на потужному тренді O2O (online to offline). Багато великих онлайн-гравців намагаються зайняти свою нішу і в реальному світі. Так стає можливою оплата в фізичних магазинах за допомогою електронних гаманців, оплата рахунків криптовалютою [43].

В Україні доцільно в рамках активізації фінансової інклюзії спиратися на розроблені Організацією економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) ключові принципи інноваційної фінансової інклюзії, що описані у таблиці 3.12, які містять у собі набір практичних рекомендацій для всього світу. За своєю суттю вони не є жорсткими вимогами, а скоріше нагадують дев'ять цінних порад, які утворюють сукупність умов що стимулює інновації для

фінансового залучення, зберігаючи при цьому фінансову стабільність та захищаючи споживачів [43].

Таблиця 3.12

Ключові принципи інноваційної фінансової інклюзії

Принципи	Опис
Лідерство	Полягає у тому, щоб виховати широкі державні зобов'язання щодо фінансового залучення, щоб допомогти зменшити бідність. І що ще важливіше, це лідерство є життєво важливим для забезпечення успішного збільшення фінансової інтеграції, що перетворюється на прогрес у подоланні бідності
Посилення повноважень	Важливо скористатися цим принципом, щоб споживачі могли максимально використовувати нові фінансові послуги, розвиваючи при цьому фінансову грамотність та фінансові можливості.
Кооперація	Передбачає створення інституційного середовища з чіткими лініями підзвітності та координації в уряді, а також заохочувати партнерство та прямі консультації між урядом, бізнесом та іншими зацікавленими сторонами.
Знання	Дотримуючись цього принципу необхідно використовувати вдосконалені дані для формування політики, що базується на фактичних даних, вимірювати прогрес та розглядати поступового підходу «тестування та навчання», прийнятної як для споживача, так і для постачальника послуг.
Пропорційність	Побудова політичної та нормативної бази, яка буде пропорційна ризикам, пов'язаним з такими інноваційними продуктами та послугами, і базується на розумінні прогалин та бар'єрів у існуючому регулюванні.
Структура	Зближує попередні принципи, узагальнюючи ключові складові і ефективну регуляторну базу для інноваційних фінансового залучення. Наприклад, якщо в регіонах більше споживачів залучається до фінансового сектору, виникає так звана локальна або регіональна ділова активність, у бізнесу з'являється потенціал, щоб залучати фінансування на свій розвиток, а це нові робочі місця.

*Примітка: складено автором за джерелом [43]

Аналізуючи матеріал з таблиці, зрозуміло, що фінтех компанії своєю діяльністю підштовхують соціум до притримування цих принципів: вони

спрощують кооперації, розширюють обізнаність, стимулюють структурні впорядкування, зменшують бідність та закликають до пропорційності.

Не дивлячись на швидкий технологічний розвиток, фінансову еволюцію та рівень освіти громадян України, все одно є фізичні особи, що відмовляються мати фінансові рахунки. Причини відмови наведені на рисунку 3.8.

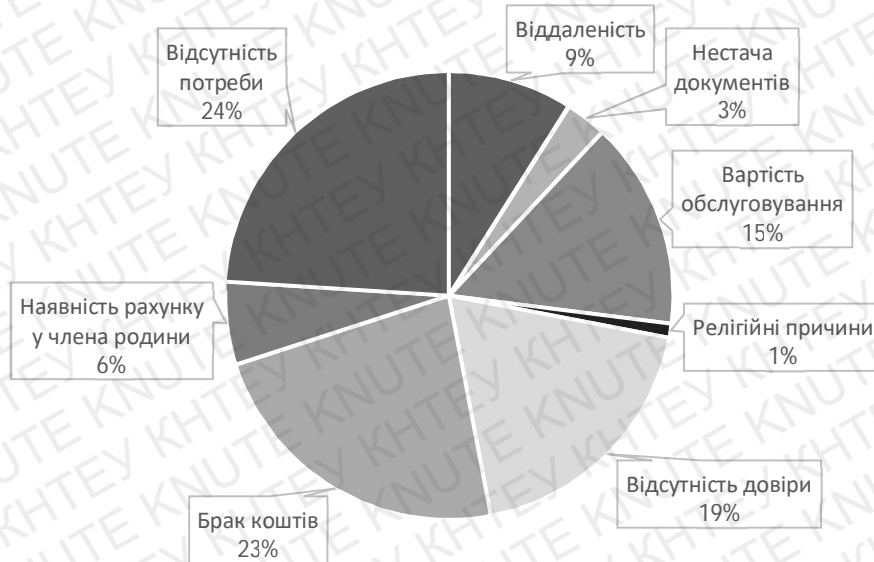

Рис. 3.8 Причини відмови від фінансового рахунку в Україні

*Примітка: складено автором за джерелом [44, 45]

На протипагу незацікавленим у фінансових технологіях особам, є ті, котрі з нетерпінням читають новини з світу фінтех, щоб бути першими у користуванні ноу-хау. Одним із таких цікавих феноменів є те, що в Фінляндії вже розпочато дослідження по мережах 6G Flagship. На думку розробників, мережі 6G повинні з'явитися вже в 2030-х рр., а стандарти почнуть ринок інноваційних фінансових технологій і сервісів 2019 р. розроблятися з 2025 року. Використання мереж шостого покоління з високою часткою ймовірності, на думку експертів, буде розраховане на абсолютно нові способи споживання інформації. За прогнозами Autonomous Next, до 2030 р банки зможуть скоротити витрати на 22% за допомогою технологій штучного інтелекту. На сьогоднішній день більше 30 країн світу вже визнали критичну

важливість штучного інтелекту і прийняли відповідні національні стратегії. За прогнозами аналітиків, впровадження цих технологій забезпечить в 2025 р. подвоєння темпів зростання ВВП провідних країн [46].

Нові технології дозволяють максимально персоналізувати фінансові, страхові та інвестиційні продукти та обслуговування, тим самим підвищуючи лояльність клієнтів. Раніше індивідуальний підхід був прерогативою тільки заможних клієнтів. Сьогодні персоналізація стає найважливішим механізмом у відносинах між фінансовою організацією і його клієнтами.

Поступово робляться перші кроки до більш широкого фінансового залучення, де люди та компанії можуть безпечно користуватися широким спектром фінтех послуг, включаючи заощадження, виплати, позики та страхування. Нище наведені сім основних шляхів для зростання фінансової інклюзії за допомогою фінтех [47]:

1. створення привабливого і значного досвіду роботи з клієнтами: головне - спростити все, щоб користувачі відчували, що вони не витрачають свій час даремно і це досягається за рахунок дизайну елегантних та простих фінансових послуг (однією з інклюзивних систем включення, яка отримала вигоду від використання технології, є так звані «кола заощаджень» - відомі як ARAC у США. Завдяки їй вони можуть отримувати та позичати гроші групі людей, яких вони знають і яким довіряють. Ідея цієї концепції полягає в тому, що кожен член кола вносить щомісячну суму грошей, а, в свою чергу, різний учасник отримує загальну суму щомісяця. Технологічні досягнення забезпечили нові канали для майбутнього цієї системи, і багато компаній у США та Латинській Америці, такі як Clearstreet, оцифровують ці кола, щоб зробити їх доступними для більшої кількості людей);

2. соціалізація фінансових продуктів та послуг (багато клієнтів хочуть брати участь у соціальних мережах зі своїми заощадженнями. Доказом цього є збільшення кількості сайтів однорангового фінансування (P2P), таких як Проспер);

3. зобов'язання між фінансовими установами та їх клієнтами: це має бути зобов'язання в обох напрямках, тобто окрім створення привабливого клієнтського досвіду, банки повинні бути здатними вести діалог зі своїми клієнтами (таким чином, можна створити більш лояльні відносини з клієнтами для їх залучення у певних фінансових послугах. Один із прикладів такої практики - фінансовий інструмент Juntos, який надає клієнтам комунікаційну платформу за допомогою SMS);

4. розширення доступу до банківських ресурсів та покращення фінансового стану: створення нових асортиментів продуктів, які допомагають людям інноваційно розвивати свої фінансові можливості, щоб вони могли краще управляти своїми заощадженнями (CreditMantri в Індії, онлайн-тренер з кредитування, який допомагає користувачам покращити кредитні рейтинги);

5. використання блокчейну поза криптовалютами: можна використовувати для оптимізації внутрішніх процесів, здійснення та перевірки транзакцій або спрощення управління даними, серед інших послуг (блокчейндодаток - BitLand використовує технології для створення книги, де документи про нерухомість записуються в Гані та Гондурасі. Наприклад, Coinbase використовує цю технологію для збільшення транзакцій P2P. Він з'явився у Сполучених Штатах, де культура банківських чеків все ще глибоко вкорінена, для заохочення інших видів фінансових послуг);

6. створення альтернативних варіантів для просування до фінансової інклюзії: використання інформації та знань за допомогою застосування великих даних дозволяє фінансовим установам пропонувати більш

індивідуальні пакети банківських послуг;

7. біометрія: краще використовувати усі альтернативні методи ідентифікації користувачів, такі як розпізнавання райдужної оболонки та автопортрети (одним із прикладів використання цієї технології є BehavioSec, постачальник рішень з біометрії, який використовує автоматичне навчання для ідентифікації користувачів залежно від того, як вони взаємодіють зі своїми пристроями).

Варто зазначити, що важливим кроком на шляху до забезпечення підвищення впливу фінтех на зростання інклюзивності є освіта молоді та її фінансова інклюзія з ранніх років. За даними Європейського банку реконструкції та розвитку лише Литва, Словачія, Італія, Узбекистан та Марокко мають високий рівень фінансової інклюзії молоді. [28]

Отже, щоб підвищити вплив фінтех на інклюзивне зростання, необхідно забезпечити появу абсолютно нових продуктів і послуг, орієнтованих на нові умови життя і нове покоління споживачів, які виростили в постіндустріальному суспільстві. Фінтех має бути гнучким, швидким, безпечним, зрозумілим та задовольняти потреби на постійній основі якомога більшої кількості людей. Шляхи, за якими фінтех підвищить зростання інклюзії, є різними і те, який із них спрацює краще, залежить від типу соціуму, його потреб та можливостей.

3.2 Діджиталізація ринку фінансових послуг як чинник впливу на посилення інклюзивного зростання

Цифровізація ринку фінансових послуг призвела до розширення можливостей для держави, підприємств та суспільства. Позитивні ефекти від діджиталізації наведені у таблиці 3.13.

Таблиця 3.13

Позитивний ефект від цифровізації

На рівні держави	На рівні підприємств	На рівні суспільства
<ul style="list-style-type: none"> - новий стимул до зростання ВВП; - підвищення інформаційної взаємодії між підприємством і суспільством; - зростання продуктивності операцій; - зниження рівня тіньової економіки; - мінімізація шахрайства; - підвищення рівня населення до уряду держави. 	<ul style="list-style-type: none"> - зростання продуктивності праці за рахунок впровадження новітніх технологій; - прозорість, оперативність взаємодії з органами державної влади; - прискорена автоматизація виробничих процесів; - доступ до світових ринків; - розширення каналів збуту продукції. 	<ul style="list-style-type: none"> - оперативність обміну даними між членами суспільства; - швидкість та доступність інформації; - удосконалення послуг та товарів відповідно до потреб населення; - розвиток Інтернету речей; - спрощення доступу до органів влади.

*Розроблено автором за джерелом [48]

Одним із найпопулярніших гаджетів в Україні є смартфон, яким користуються вже 96% опитаних, що на 9% більше, ніж у 2016 році 4 роки тому. 87% українців розглядають мобільний телефон як альтернативу фізичним платіжним карткам для оплат. Згідно з результатами дослідження, загалом до ТОП-5 цілей використання діджитал-сервісів відносяться пошук в інтернеті 91%, доступ до соціальних мереж 89%, електронне листування 84%, відслідковування прогнозу погоди 83% та онлайн-шопінг 79%. З 2016 року помітно зросло користування мобільними пристроями для навігації 73%, 7%, обміну фотографіями та відео 66%, 8%, подорожей і громадського транспорту 55%, 9% і для спорту 21%, 5%. Щодо шопінгу, у середньому, українські користувачі здійснюють 8 онлайн-покупок на місяць. Покупці переважно використовують для шопінгу веб-браузер на ПК 59%, решта - смартфони та планшети 40%. Серед способів оплати в інтернет-шопінгу найбільшу перевагу покупці віддають розрахункам банківською картою онлайн 72%, оплатам

платіжною картою під час доставки 48% та оплатам за допомогою мобільного гаманця 32%. Одним із ключових пріоритетів під час здійснення цифрових платежів для користувачів є максимальна безпека оплат. [49]

Понад половини українців зазначили, що користуються платіжними додатками 58% - це один із найвищих показників серед опитаних країн Європи. Більше платіжними додатками користуються лише в Австрії 67%, а найближчі показники - у Польщі 57% та Сербії 52%. Зростання ролі смартфонів у сфері управління особистими фінансами також є помітною тенденцією в інтернет-банкінгу. Якщо раніше онлайн-банкінгом користувалися переважно через браузер для ПК або ноутбуків, сьогодні спостерігається бум мобільних пристроїв. Опитування свідчить, що понад 67% споживачів використовують онлайн-банкінг через додаток на смартфоні. 70% європейців вважають банки найнадійнішим джерелом інформації про управління своїми фінансами. Третина європейців 33% запитують про це друзів або родичів. 21% отримують інформацію із засобів масової інформації, 15% - від консалтингових компаній фінансової сфери, а кожен десятий опитаний 11% - з додатків і соціальних мереж. Коли мова йде про довіру до своїх друзів, 72% європейців все ж не готові довірити друзям свою банківську інформацію [49].

Зростання динаміки частки населення, що користувалася Інтернетом (додаток Н) поставила свій відбиток на світовій статистиці по електронній комерції (додаток П).

В Україні майже кожен підліток має мобільний пристрій. Серед 100 учнів 8-11 класів (13-16 років) було проведено опитування щодо їх залученості до користування цифровими фінансовими послугами. Дані опитування представлені на рисунку 3.9.

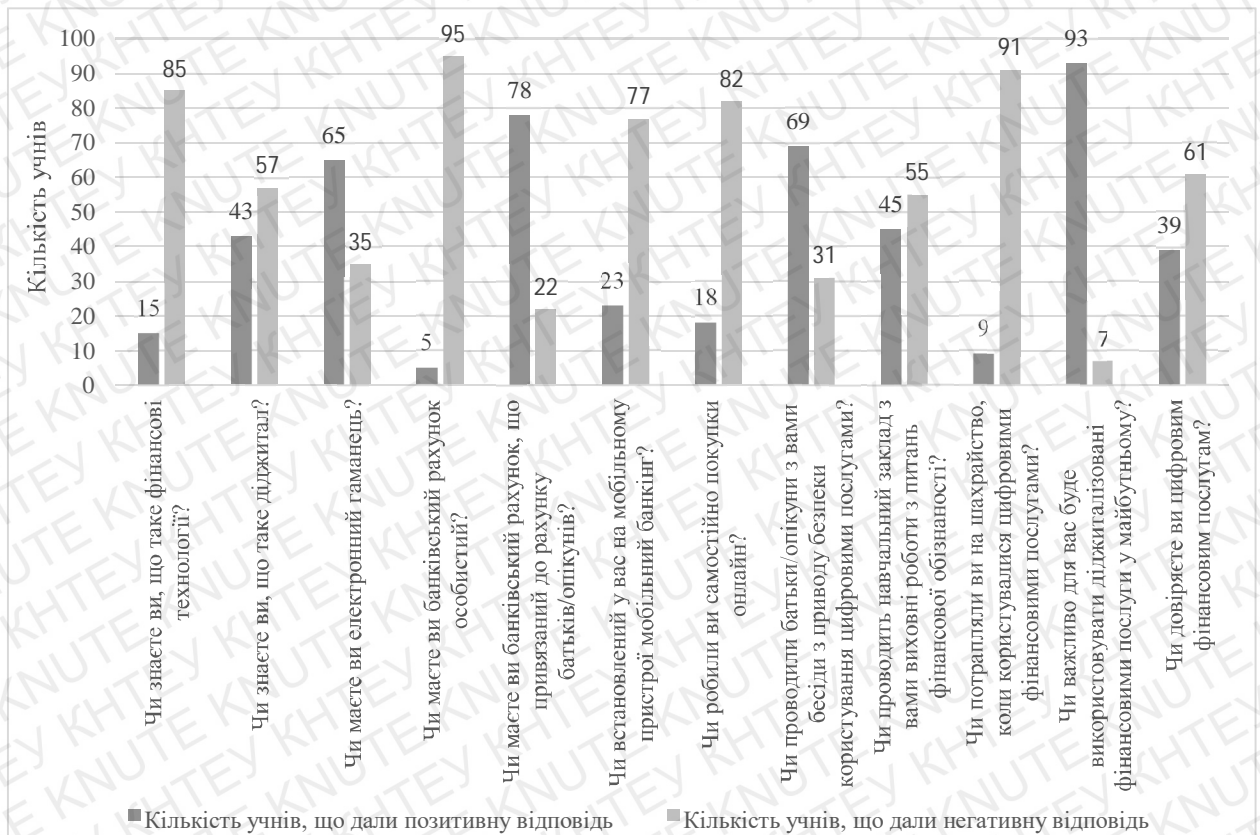

Рис. 3.9 Дані опитування серед 100 учнів віком 13-16 років щодо залученості до користування цифровими фінансовими послугами

*Розроблено автором

Як бачимо з рисунку, підлітки ще в школі залучаються до користування електронними фінансами. У віці 13-16 років вони роблять перші самостійні кроки, але прикритим є те, що навчальні заклади не забезпечують обізнаністю їхні починання, тому учні мають більше ймовірності потрапити до тенет шахраїв. В Україні особистий банківський рахунок може мати особа з 14 років (в Приват банку дитина може мати картку Юніора з 6 років), але школярі не поспішають заводити його самостійно, але 78% опитуваних зазначили, що мають рахунок, що приєднаний до батьківського/опікунського. Цікавим є те, що 15 осіб знають, що таке фінтех і всі вони чоловічої статі. Інформацію про фінтех вони дізналися з рекламних оголошень в Інтернеті поки цікавилися цифровими валютами. Важливим аспектом цифровізації тут стало те, що батьки можуть контролювати цифрові рахунки своїх дітей.

Не лише Інтернет, а і зростання передплачених послуг є одним із найбільш інтригуючих подій у розширенні універсального доступу до продуктів та послуг. Раніше траплялося, що послуги з передоплатою вважалися дещо нижчими за тарифні плани. Однак перехід на мобільний зв'язок повністю і повністю змінив це сприйняття, і споживачі активно обирали передплачені мобільні послуги замість моделей на основі підписки. Висновки Дінга показали, що 61% із 7000 респондентів користувалися передплаченим мобільним обліковим записом, що зросло до 75% у Бразилії, Філіппінах та країнах Перської затоки. Також зростає кількість інших послуг з передплатою 45% респондентів заявили, що вони користувалися двома або більше послугами, включаючи передплачені комунальні послуги, подарункові картки, ваучери або кредитні картки. Основною причиною такого переходу є швидкість та гнучкість передплачених послуг. Будь-який бажаючий може придбати SIM-карту та почати негайно користуватися нею, поповнюючи її протягом кількох секунд. Так само моделі з передоплатою дозволяють користувачам мати високий ступінь контролю та видимості над своїми витратами. Цей вид фінансової технології збільшує включеність, адже приваблює своєю зручністю [33].

Шлях до загальної фінансової інклюзії ще триває і подальший розвиток основ, що лежать в основі поточної трансформації фінтех, має вирішальне значення для успіху. Наприклад, хоча проникнення мобільних пристроїв серед небанківських компаній є високим, збільшення доступності 4G і, врешті-решт, послуг 5G забезпечить пропускну здатність, щоб запропонувати більш складний спектр перших фінансових послуг за мобільними пристроями, окрім чистих платежів та грошових переказів. Вони можуть включати надання кредитних ліній або страхове покриття, що ще більше скорочує розрив у фінансовій залученості [51].

Успіх таких платформ, як банки-претенденти Європи та китайська WeChat, дає змогу визначити, як може виглядати успіх у сфері фінансового залучення у країнах з розвинутою економікою, у вигляді «супердодатків». Користувачі WeChat можуть отримувати оновлення з офіційних урядових та корпоративних облікових записів, здійснювати щоденні платежі, замовляти медичний прийом, подавати заявку на кредит, брати таксі, поповнювати телефон та багато іншого. Revolut перетворився із зручного способу оплати через кордон на інвестиції в сировину та криптовалюти разом із страховими послугами, ощадними планами та іншими фінансовими послугами. Простота та зручність мати всі ці послуги в одному цифровому додатку, доступному через міжнародні кордони, стануть величезним кроком вперед для інклюзивності. Зрештою, здається ймовірним, що, принаймні, для роздрібних користувачів, роль традиційних банків на глобальній арені зменшиться, оскільки економіки, що розвиваються, продовжують свій перехід до фінансового залучення, що працює за рахунок фінтех [51].

Одним із ноу-хау на шляху до фінансової інклюзивності, що вже скоро з'явиться на українському ринку - цифрові голосові платежі. Цікаво, що у світі близько 28% людей використовували розумні спікери для відправлення грошей або здійснення прямих платежів (додаток Р). Це не величезна частина, оскільки менше людей вибирають здійснення платежів над розумними динаміками через причини безпеки.

Фінансування набагато простіше, ніж можна подумати. Існують заводи, які виробляють продукцію - банки, які мають депозити з процентними ставками, або інвестиційні менеджери, що створюють інвестиційні фонди, або кредитори та страховики, які здійснюють страхування певного ризику клієнта за допомогою капіталу. Потім є магазини, які продають цей продукт - відділення банків, фінансові консультанти, продавці страхових компаній або

кредитні особи. Між цими двома крайнощами знаходяться складні ланцюжки доданої вартості людей, баланси та програмне забезпечення, сплетені разом через регулювання та галузеві звички. Але в кінці дня клієнти відвідують магазин і купують деякі фінансові продукти. Оцифрування відбувається по всьому ланцюжку створення вартості. У фронт-офісі споживчі відносини переходять від фізичних розмов до мобільних телефонів. Приклади включають європейські необанки, такі як Revolut, в Україні Монобанк, американські роботодавці, такі як Betterment, або азіатські інженерні компанії, такі як Пінг Ан [52].

Автоматизація застосовується до процесу оцінки, включення та обслуговування клієнтів. Більш спекулятивні інтерфейси використовують машинне навчання та обробку природної мови для створення чату та мовлення, замість того, щоб дозволити людям взаємодіяти з живим агентом. Така проста автоматизація призвела до великої вертикальної конкуренції між різними галузями промисловості, коли вони збираються об'єднувати та перехресно продавати свої послуги. Найкращий цифровий кредитор зараз конкурує з найкращим додатком для цифрових платежів за можливість запропонувати найкращий цифровий банківський рахунок. Багато мобільних додатків мають мільйонами невеликі облікові записи клієнтів. Традиційні фінансові інвестори скептично ставляться до того, що економіка цих підприємств може працювати в довгостроковій перспективі та повертати інвестиції. Щоб зробити свою справу ще більш конкурентоспроможною, великі керівники, такі як JP Morgan Chase & Co. (JPM) , Goldman Sachs Group Inc. (GS), Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, Banco Santander (SAN) та інші запустили нові рішення щодо продуктів, що керуються фінтех. Цифрові банки та інвестиційні консультанти - це правило, а не виняток. Проста автоматизація призвела до масштабної вертикальної конкуренції між різними галузями

промисловості. Найкращий цифровий кредитор зараз конкурує з найкращим додатком для цифрових платежів за можливість запропонувати найкращий цифровий банківський рахунок. Поява фінансових інтерфейсів прикладного програмування дає змогу банківським та інвестиційним даним подорожувати по різних напрямках. Фінансові компанії, які орендують ліцензії, статuti та баланси технічних компаній, були виставлені як ті, що надають банківські послуги. Вони дають змогу будь-якій нефінансовій компанії включати відповідні фінансові можливості. Це складність для традиційних підприємств, які звикли виробляти продукцію та нав'язувати її людям через канали збуту. Так вже Tesla Inc. (TSLA) пропонує власне страхування автомобіля, Greensky Inc. (GSKY) допомагає підрядникам з благоустрою будинків пропонувати фінансування позичальникам. у своїх будинках, і компанія Affirm додає кредит до виписки з електронної комерції. Вам не потрібно робити покупки для фінансів, тому що тепер вони надійдуть безпосередньо до точки продажу. Ми швидко наближаємося до епохи фінансових дженериків (generics). Так само, як Walmart Inc. (WMT) може продати вам як фірмовий аспірин, так і універсальний препарат, або туалетний папір Charmin та універсальний домашній бренд, він повинен мати змогу продати вам загальний фінансовий продукт. Ці продукти не є білими марками висококласних версій Goldman Sachs та Apple Inc. (AAPL), які об'єднуються, щоб запропонувати кредитну картку. Скоріше, це еквівалент смартфонів від бренду Foxconn, побудованих на основі знань iPhone. Оскільки фінансування стане відкритим і прозорим, значною мірою завдяки агрегації даних та інфраструктурі на основі блокчейн, дешеві загальні рішення, ймовірно, будуть розповсюджуватися [52].

Щороку на криптовалюту витрачаються мільярди доларів майнери для забезпечення захисту даних та кібербезпеки, а тисячі розробників з відкритим кодом регулярно вдосконалюють програмне забезпечення для всіх

користувачів. Незважаючи на те, що сьогоднішні ринки все ще одержимі фінансовими характеристиками біткойна, програмовані мережі блокчейн майбутнього, такі як Ethereum, заново винаходять стандарти даних та примітиви для створення більш ефективної фінансової фабрики. Перші реалізації цього нового бачення фінансів вже продемонстрували функціональність у платіжних, банківських справах, цифрових інвестиціях, управлінні активами та кредитуванні. Незважаючи на зародження, ці симптоми показують нам, як великі установи можуть впроваджувати інновації та переробляти свої галузі промисловості [52].

Карантин став причиною того, що цифрові послуги сприяли фінансовій інклюзії на фоні соціального дистанціювання, адже обмеження призвели до зростання впровадження фінтех - люди переходять на безготівкові варіанти, а компанії надають перевагу банківським платежам. В країнах з трансформаційною економікою, таких як Кенія, Гана та М'янма, уряди заохочували використання фінтех-платформ, знижуючи витрати та збільшуючи ліміти транзакцій. Подібні дії завжди прискорюють перехід до цифрових фінансових послуг та відмову від звичайних традиційних послуг. Сьогодні фінтех робить значний внесок у фінансове залучення кількома способами, включаючи ринки, на які вони впливають.

Фінтех дозволяє використовувати альтернативи традиційним методам кредитування. З'явилися нові електронні платформи в таких країнах, як Китай і Кенія, які призвели до неймовірного успіху розширення бізнесу. Наприклад, Alipay (Ant Financial) мобільна та онлайн-платіжна платформа в Китаї, надає кредитні послуги МСП на Alibaba. Вона робить це, збираючи дані з транзакцій постачальників на таких платформах, як Таобоа, китайський веб-сайт електронної комерції. Важливо, що цей процес забезпечує рішення, яке раніше було недоступне для МСП, яким було важко для отримання кредиту.

Платформа надає кредити компаніям, які не мають доступу до них із традиційних банків через брак доступної інформації. Ant Financial пропонує рішення, збираючи інформацію, яка допомагає формувати більш точні ціни на ризик, оскільки може адаптувати фінансові умови відповідно до кожної окремої фірми, виходячи з її профілю ризику. Онлайн -платформа, Ant Financial допомагає більш сільським комерсантам отримати доступ до відповідного торгового фінансування - цілі, яка була б немислимою до широкого поширення Інтернету. Інноваційне мислення, відданість справі та зусилля Alipay та інших фінтех-гравців розширили можливості для обох споживачів та бізнесу. Поряд з більш доступним кредитом для МСП, фінтех сприяв фінансовому залученню за рахунок менш дорогих платформ цифрових платежів [53].

Дослідження свідчать, що глобальний ринок фінансових технологій є одним з найбільш швидкозростаючих у світі. Кількість користувачів фінансових технологій у світі щорічно зростає завдяки швидкому проникненню інтернету. Про підвищення залученості споживачів до користування новими фінансовими технологіями свідчить зростання рівня проникнення фінансових послуг - у 2015 році середній рівень проникнення становив 16% (для дослідження були використані фінтех ринки 27 країн), у 2017 році - 33%, у 2019 році - 64% [55]. До 2022 р., 60% глобального ВВП будуть оцифровані, з ростом у кожній галузі, керованому копальними покращеними пропозиціями, операціями та відносинами¹. Прогресивні, DigiTal-перші фінансові послуги є ключем до влади переходу світової економіки до четвертої промислової революції, і, як ми вводимо нове десятиліття, пропонують найкращий шанс керувати глобальною торгівлею, покращити доступ до фінансових послуг та відкритих можливостей - для маргіналізованих громадян, бідніших громад та малого бізнесу та підприємців

[54].

Цифровізація фінансової сфери є невід'ємною частиною інклюзивного зростання. Чим більша діджиталізація фінансових продуктів та послуг, тим більша кількість людей зможуть мати доступ та користуватися ними. Простота цифрових фінансових товарів та послуг робить їх доступними навіть підліткам, чия фінансова грамотність важлива для економіки на мікро- і, навіть, макрорівні у майбутньому. Розвиток нових фінтех рішень дозволяє розширити обсяги фізичних та юридичних осіб, котрі зацікавлені у використанні інновацій, адже вони вирішують чимало їх завдань та допомагають економити найголовніший людський ресурс - час.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

У випускній кваліфікаційній роботі було розглянуто вплив фінансових технологій на забезпечення інклюзивного зростання. Проблематика інклюзивного розвитку країн, а разом з нею розвиток фінансових технологій, є доволі новою на теренах вітчизняної науки і є різні їх аспекти, що активно обговорюються на науково-практичних заходах та імплементуються на ринку фінансових послуг.

За результатами досліджень, проведених у роботі, можна зробити наступні висновки.

1. Фінансові технології або фінтех (англ. мовою від «financial technology», скорочене «Фінтех») - порівняно нова галузь не тільки в Україні, але і у всьому світі. За час існування поняття науковці не змогли дійти згоди щодо його єдиного визначення фінансових технологій. Інструментами фінтех є машинне навчання, прогнозна аналітика, блокчейн, розумні контракти, біометрія, інтерфейси програмування додатків.

2. В контексті розгляду теми є важливим розуміння необхідності забезпечення інклюзивного зростання та надати трактування поняття «інклюзивність». Отже, інклюзивність - це різностороннє поняття, котре показує доступність чи залучення у ту, чи іншу сферу фізичних осіб з різних соціальних груп населення планети.

Ключовими моментами системи інклюзивного розвитку є розширена глобальна постановка цілей, різносторонній розвиток людського капіталу, зменшення різниці між прошарками населення та скорочення бідності, важливою є участь у економічному житті, а не лише у розподіленні вже наявних ресурсів, отримання блага різними верствами населення (особливо дітьми, жінками, пенсіонерами та людьми з обмеженими можливостями), дбайливе ставлення до навколишнього середовища.

3. Основними елементами фінансової інклюзії є фінансові консультації, страхування, депозити, кредити, грошові перекази, а фінтех стосується кожного з цих елементів, адже продукти та послуги фінтех компаній працюють саме за цими напрямками. Незалежно від місця знаходження, статусу, віку, статі, люди можуть користуватися інноваційними можливостями, що надають фінтех компанії та поліпшувати собі життя. Тобто, фінтех інновації призводять до зростання використання цифрових фінансових сервісів, які дають фундамент для інклюзивного зростання.

4. В Україні Фінтех компанії орієнтовані на національний і європейський ринки, зазвичай вони не мають інвестицій з боку банків, фінансуються самостійно, орієнтовані на B2B. Фінтех ринок в Україні впроваджується постійними та регулярними кроками як зі сторони підприємців, так і держави, тому можна вважати, що імплементується він якісно та продумано. Вітчизняний фінтех доступний майже кожному, а

моментами, які є бар'єрами для інклюзії - це фінансова грамотність населення, бідність, доступ до Інтернету та фінансових терміналів.

Дослідження показало, що зростання кількості фінтех компаній на вітчизняному ринку позитивно вплинуло на обсяг грошових переказів за допомогою платіжних систем. Дані регресійної статистики підтверджують щільний зв'язок цих факторів показником 0,98, який перевищив коефіцієнт Пірсона на 0,2. Варто зауважити, що обсяг грошових переказів за допомогою платіжних систем за 2020 рік був рекордним для України та склав 255,2 млрд. грн..

5. Отже, щоб підвищити вплив фінтех на інклюзивне зростання, необхідно забезпечити появу абсолютно нових продуктів і послуг, орієнтованих на нові умови життя і нове покоління споживачів, які вирости в постіндустріальному суспільстві, тому необхідні наступні дії:

- створення значного досвіду роботи з клієнтами - спростити все, щоб користувачі відчували, що вони не витрачають свій час даремно;
- створення нових асортиментів продуктів, які допомагають людям інноваційно розвивати свої фінансові можливості;
- використання блокчейну для оптимізації внутрішніх процесів, здійснення та перевірки транзакцій або спрощення управління даними, серед інших послуг;
- створення альтернативних варіантів для просування до фінансової інклюзії;
- удосконалення систем захисту від кіберзлочинності та біометрії.

6. Варіанти удосконалення діджиталізації ринку фінансових послуг, як чинника впливу на посилення інклюзивного зростання:

- збільшення доступності 4G і 5G забезпечить пропускну здатність, щоб запропонувати більш складний спектр перших фінансових послуг за

мобільними пристроями, окрім чистих платежів та грошових переказів. Вони можуть включати надання кредитних ліній або страхове покриття, що ще більше скорочує розрив у фінансовій залученості;

- створення «супердодатків», де користувачі можуть отримувати оновлення з офіційних урядових та корпоративних облікових записів, здійснювати щоденні платежі, замовляти медичний прийом, подавати заявку на кредит, брати таксі, поповнювати телефон та багато іншого;

- швидке імплементація ноу-хау (для України можна виокремити цифрові голосові платежі, адже попиту на них немає через брак пропозицій на вітчизняному ринку, а у світі їх використовує вже 28% населення);

- вдосконалення інтерфейсів, які використовують машинне навчання та обробку природної мови для створення чату та мовлення, замість того, щоб дозволити людям взаємодіяти з живим агентом;

- посилення захисту від кібершахрайств на фінансовому ринку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства Україна 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації: Розпорядження КМУ від 17 січня 2018 р. No 67-р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80>.

2. Мазаракі А., Волосович С. Fintech у системі суспільних трансформацій. Вісник КНТЕУ. 2018. No 2. С. 5-16.

3. Schueffel P. Taming the Beast: A Scientific Definition of FinTech. Journal of Innovation Management. 2016.vol. 4. no. 4. pp. 32-34.

4. Морозко Н. И., Діденко В. Ю. Основні тренди розвитку індустрії фінансових технологій: монографія. Москва: РУСАЙНС, 2017. 176 с.

5. Філіппов Д. И. Про вплив фінансових технологій на розвиток фінансового ринку. Російське підприємництво. 2018. Том 19. №5. С. 14371464.
6. Поченчук Г. М. Фінансові технології: розвиток і регулювання. Економіка і суспільство. 2017. №13. - С. 1193-1200.
7. Семенов А. Ю., Кривич Я, М., Цирулик С. В. FinTech технології: суть, роль і значення для економіки країни. Вісник Одеського національного університету імені І. І. Мечникова. Серія: Економіка. 2018. Вип. 2(67). Т. 23. С. 100-105.
8. Тарасюк М. В., Кощєєв О. О. Інновації в глобальній цифровій сфері: оцінка трансформацій. Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2017. Вип. 131. С. 94-110.
9. Дудинець Л. А. Розвиток фінансових технологій як фактор модернізації фінансової системи. Глобальні та національні проблеми економіки. 2018. Вип. 22. С. 794-798.
10. Фінтех в Україні: звіт Проекту USAID «Трансформація фінансового сектору» та інноваційного парку UNIT.City. URL: http://data.unit.city/fintech/fgt34ko67mok/fintech_in_Ukraine_2018_ua.pdf
11. Oxford Advanced American Dictionary. URL: https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/american_english/consumer-economy
12. Калашнікова Т. В., Самохіна С. А. Розвиток ринку фінансових технологій в Україні як фактор сприяння фінансовій інклюзивності. Вісник ХНАУ ім. В.В. Докучаєва. 2018. № 3. Серія Економічні науки. С. 201-210.
13. The Basel Committee on Banking Supervision, consultative document: Sound Practices: Implications of fintech developments for banks and bank supervisors / Bank for International Settlements. 2017. URL: <https://www.bis.org/bcbs/publ/d415.pdf>.

14. Марамигін М. С., Чернова Г. В., Решетнікова Л. Г. Цифрова трансформація російського ринку фінансових послуг: тенденції та особливості. *Управлінець*. 2019. Т. 10. № 3. С. 70-82.
15. Fleury M. How artificial intelligence is transforming the financial industry. URL: <http://www.bbc.com/news/business-34264380>.
16. Blockchain – Блокчейн. URL: <https://www.it.ua/knowledge-base/technology-innovation/blockchain>
17. A. A. Chugunov, T. P. Trufanova, I. M. Nasikivskyu IMPROVEMENT OF BUSINESS PROCESSES OF A FREIGHT-FORWARDING COMPANY Odessa National Polytechnic University, Odessa, Ukraine No5 (15), 2014.
18. Чекотовська О. Правоверегулювання кіберзлочинності. URL: <http://ukrjustice.com.ua>
19. Acemoglu D. Why nations fail: the origins of power, prosperity, and poverty. New York Crown Publishing Group, 2012. 544 p.
20. Прогнімак О. Д. Інклюзивний розвиток України: перешкоди vs перспективи. URL: [http://www.evd-journal.org/download/2018/1\(51\)/pdf/26-Prohnyimak.pdf](http://www.evd-journal.org/download/2018/1(51)/pdf/26-Prohnyimak.pdf)
21. Інклюзія. URL: uk.wikipedia.org/wiki/Інклюзія.
22. Ranieri, Rafael; Ramos, Raquel Almeida (March 2013). «Inclusive Growth: Building up a Concept». Working Paper. 104. Brazil: International Policy Centre for Inclusive Growth. ISSN 1812-108X. Retrieved 13 January 2015.
23. Базиліук А. В., Жулін О. В. Інклюзивне зростання як основа соціально-економічного розвитку. *Економіка та управління на транспорті*. 2015. Вип. 1. С. 19-29
24. Інклюзивність економіки - нове мірило економічного росту. Київський міжнародний економічний форум. URL:

<http://forumkyiv.org/uk/news/inkluzivnist-ekonomiki-nove-miriloekonomichnogo-rostu>

25. World Economic Forum, The Inclusive Growth and Development Report 2017. URL: <https://www.weforum.org/reports/the-inclusive-growth-anddevelopment-report>

26. Saskia Hollander, Rojan Bolling. Practice, don't preach: getting serious about inclusive development. URL: <http://www.thebrokeronline.eu/>

27. Кількість користувачів Інтернету у світі сягнула 4,66 млрд. URL: <https://root-nation.com/ua/news-ua/it-news-ua/ua-new-internet-records/>

28. Economic Inclusion Strategy (EIS) URL: <https://www.ebrd.com/ebrdeconomic-inclusion-strategy.pdf>

29. Financial Inclusion. URL: http://www.arthapedia.in/index.php?title=Financial_Inclusion

30. Pulse of FinTech H2'20. February 2021. URL: <https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/xx/pdf/2021/02/pulseof-fintech-h22020.pdf>

31. The Pulse of Fintech H1'21. URL: <https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/xx/pdf/2021/08/pulse-of-fintech-h1.pdf>

32. The Future of FinTech 2021 and Beyond. URL: <https://www.planetcompliance.com/the-future-of-fintech-2021-and-beyond/>

33. Why fintech is the biggest driver of financial inclusion URL: <https://fintechmagazine.com/financial-services-finserv/why-fintech-biggest-driverfinancial-inclusion>

34. 11 кращих стартапів з особистих фінансів, які потрапили до фінтех-рейтингу від Forbes. URL: [https://forbes.ua/innovations/11-krashchikhstartapiv-z-osobistikh-finansiv-yaki-potrapili-v-fintekh-reyting-vid-](https://forbes.ua/innovations/11-krashchikhstartapiv-z-osobistikh-finansiv-yaki-potrapili-v-fintekh-reyting-vid-forbes-)

24062021-1878

35. Лукашевська У. Т. Публічне управління розвитком фінансових технологій в умовах реформування фінансової системи України: дисертація канд. філософ. наук: Національний університет «Львівська політехніка». Львів, 2021. 235 с.
36. Інвестуйте в Україну: очільники LEO презентували австрійцям наш FinTech. URL: <https://focus.ua/uk/ukraine/494037-investuyte-v-ukrajinuochilniki-leo-prezentovali-avstriytsyam-nash-fintech>
37. Catalog of FinTech companies of Ukraine 2019, Fintech-2019: a study of the Ukrainian financial technology market”. URL: <http://www.management.com.ua/tend/tend1139.html>
38. Обсяг переказів в межах України за 2020 рік зріс майже на чверть. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/obsyag-perekaziv-v-mejah-ukrayini-za2020-rik-zris-mayje-na-chvert>
39. Ukrainian fintech market map. URL: <https://fintechua.org/en/marketmap>
40. Опитування українських банків та фінтехкомпаній – 2019. URL: http://www.fst-ua.info/wp-content/uploads/2019/12/FinTech-Survey-Report_UKR_12-12-2019.pdf
41. FinTech Startups in Ukraine. URL: <https://tracxn.com/explore/FinTech-Startups-in-Ukraine>
42. Комплексна програма розвитку фінансового сектору до 2020 року. URL: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=43352266>
43. Principles and Report on Innovative Financial Inclusion from the Access through Innovation Sub-Group of the G20 Financial Inclusion Experts Group. - May, 2010.
44. Global Financial Inclusion (Global Findex) Database 2017. Development Research Group, Finance and Private Sector Development Unit - World Bank. October 30, 2018. URL:

<https://microdata.worldbank.org/index.php/catalog/3236/study-description>

45. Офіційний сайт Світового банку. URL: <https://www.worldbank.org>

46. Perevozova I., Babenko V., Kondur O., Krykhovetska Z. and Daliak N.

Financial support for the competitiveness of employees in the mining industry.

SHS Web of Conferences, 65 (2019) Pp. 1B6.

47. 7 keys that bring fintech and financial inclusion together. URL:

<https://www.bbva.com/en/7-keys-bring-fintech-financial-inclusion-together/>

48. Карчева Г. Т., Огородня Д. В., Опенька В. А. Цифрова економіка

та її вплив на розвиток національної та міжнародної економіки. Фінансовий простір. 2017. № 3 (27). С. 13-21.

49. Тренуйте корисні фінансові звички з Mastercard.

URL:

[mastercard.com](https://www.mastercard.com)

50. Internet trends in charts and infographics. URL: [vpnmentor.com](https://www.vpnmentor.com)

51. Empowering financial innovators. URL: [digipay.guru](https://www.digipay.guru)

52. The Future of Fintech. URL: [https://www.investopedia.com/the-](https://www.investopedia.com/the-futureof-fintech-4770491)

[futureof-fintech-4770491](https://www.investopedia.com/the-futureof-fintech-4770491)

53. The Global Fintech Index 2020. URL:

https://findexable.com/wpcontent/uploads/2019/12/Findexable_Global-Fintech-Rankings-2020exSFA.pdf

54. Global FinTech Adoption Index 2019. URL: [https://asd-](https://asd-team.com/blog/global-fintech-adoption-index-2019-report-highlights/)

[team.com/blog/global-fintech-adoption-index-2019-report-highlights/](https://asd-team.com/blog/global-fintech-adoption-index-2019-report-highlights/)

Додатки

Додаток А

Класифікація фінтех послуг за Базельським комітетом

Кредити, депозити та залучення капіталу	Розрахунковокасові операції	Управління інвестиційними процесами
<ul style="list-style-type: none"> - краудфандинг - ринок кредитування - мобільний банкінг - оцінка кредитоспроможності клієнта (скорингова модель) 	<ul style="list-style-type: none"> - мобільний гаманець - р2р-платежі - криптовалюта - величина безготівкових розрахунків 	<ul style="list-style-type: none"> - високочастотний трейдинг - копі-трейдинг - е-трейдинг - автоматизоване консультування

*Розроблено автором за джерелом [13]

Додаток Б

Swot-аналіз фінтех

Переваги	Недоліки
<ul style="list-style-type: none"> - спрощення процесів дотримання правил на складання звітності; - покращання конкурентних переваг традиційних фінансових посередників; - здешевлення фінансових послуг для клієнтів; - скорочення часу на обслуговування клієнта. 	<ul style="list-style-type: none"> - недостатній захист прав споживачів фінансових послуг; - недостатній рівень державного регулювання; - можливий негативний вплив децентралізованої цифрової валюти на монетарну надання безкоштовних послуг політику; - загрози щодо порушення конфіденційності даних.
Загрози	Можливості

<ul style="list-style-type: none"> - скорочення частки традиційних фінансових посередників на ринку - порушення фінансової стабільності; - неадекватне прийняття ризиків споживачами; - скорочення робочих місць унаслідок впровадження фінтех; - зростання фінансової волатильності. 	<ul style="list-style-type: none"> - підвищення фінансової інклюзивності; - підвищення прозорості фінансових операцій; - сприяння розвитку конкурентного середовища на ринку фінансових послуг; - застосування нових способів захисту від шахрайства працівників та клієнтів.
--	---

*Розроблено автором за джерелом [2]

Додаток В

Комплексний показник інклюзивності зростання та розвитку країни

Показник національної ефективності та інклюзивності економічного зростання

<p>Зростання та розвиток:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ВВП (на душу населення): зайнятість; - трудова продуктивність: здоров'я, тривалість життя. 	<p>Інклюзія: -</p> <ul style="list-style-type: none"> медіанни й дохід домогосподарства: рівень бідності - коефіцієнт дохідності Gini: коефіцієнт багатства Gini. 	<p>Стабільність поколінь та сталий розвиток:</p> <ul style="list-style-type: none"> - скориговані чисті заощадження: державний борг (як частка ВВП) - коефіцієнт демографічного навантаження: інтенсивність парникового навантаження на одиницю ВВП.
---	---	--

*Примітка: складено автором за джерелом [25]

Додаток Г

Рис. 2.1 Основні елементи фінансової інклюзії

*Розроблено автором за джерелом [29]

Додаток Д

Як фінансові інновації впливають призводять до інклюзивного зростання

Фінтех інновації	
Зростання використання фінансових сервісів	
Вітки фінтех	Особливості, які призводять до інклюзивного зростання
фінтех у страхуванні	<ul style="list-style-type: none"> - економія ресурсів; - менша чутливість до шокофих ситуацій.
криптовалютна діяльність	<ul style="list-style-type: none"> - інвестиції, які принесуть кошти клієнту і він зможе їх інвестувати далі; - доступ до коштів всюди, де є Інтернет; - безпека захисту через цифрове ID; - доступність людям з обмеженими можливостями.
роботиконсультанти, мобільний банкінг	<ul style="list-style-type: none"> - зменшення ціни за обслуговування клієнта; - збільшення лояльності клієнтів (люди охочіше користуються послугами роботами-консультантами, або інформацією, що надається системами); - доступ до коштів всюди, де є Інтернет; - більші відсотки по депозитах; - незалежність від територіальних відділів фінкомпаній; - цілодобовий доступ; - спеціальні умови для неповнолітніх; - доступність людям з обмеженими фізичними можливостями та людям з кастовими, гендерними чи релігійними обмеженнями.

цифрові платежі	<ul style="list-style-type: none"> - збільшення кількості грошових переказів; - менша вартість обслуговування; - економія часу та зменшення домашніх витрат; - доступність малозабезпеченим верствам населення, неповнолітнім та людям з обмеженими можливостями.
цифрові позички	<ul style="list-style-type: none"> - малі та середні підприємства мають ширші можливості для додаткового залучення коштів та їх примноження, що у свою чергу призведе до зростання робочих місць - доступність малозабезпеченим верствам населення та людям з обмеженими можливостями.

Продовження додатку Д

краудфандинг	<ul style="list-style-type: none"> - відкриття нових юридичних осіб; - зростання та розвиток компаній, що призводить до збільшення робочих місць;
	<ul style="list-style-type: none"> - інвестори вбачають привабливість через матеріальну, або нематеріальну вигоду; - доступність малозабезпеченим верствам населення, неповнолітнім та людям з обмеженими можливостями.

*Розроблено автором

Характеристика напрямів діяльності вітчизняних фінтех-компаній

Вид	Характеристика
Платежі та грошові перекази	миттєвий переказ коштів за допомогою платіжних систем
Технології та інфраструктура	сукупність методів, систем, засобів, які на базі інформаційної інфраструктури забезпечують процеси розробки, поширення, зберігання, використання та захисту інформаційних ресурсів
Кредитування	кошти та матеріальні цінності, які надаються кредитором у користування позичальнику на певний строк та під %
Маркетплейси	посередники між продавцем та покупцем, які забезпечують необхідну платформу для надання послуг електронної комерції
Іншуртех	впровадження в страхову галузь іт-інновацій.
Діджитал та необанки	новий формат ринку праці обслуговують онлайн банки без відділень
Управління фінансами	процес перерозподілу фінансових ресурсів між суб'єктами фінансової системи
Мобільні гаманці	програма, яка дозволяє здійснювати платежі з будь-якого гаджету
Блокчейн	база даних, яка зберігає записи, у якій дані захищені від підробки
Криптовалюта	вид цифрової валюти, облік якої заснований на шифруванні і застосуванні різних методів захисту

Регтех	інноваційний напрям, який дозволяє швидко адаптувати бізнес до змін законодавства та умов ринку
--------	---

*Примітка: складено автором за джерелом [35]

Додаток Ж

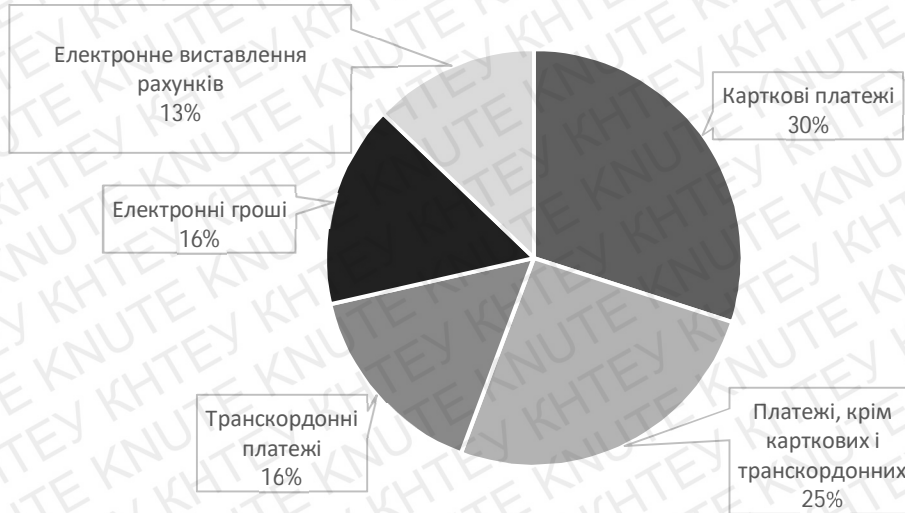

Рис. 2.5 Топ-5 послуг, що надають фінтех респонденти за моделлю B2B в Україні

*Примітка: складено автором за джерелом [40]

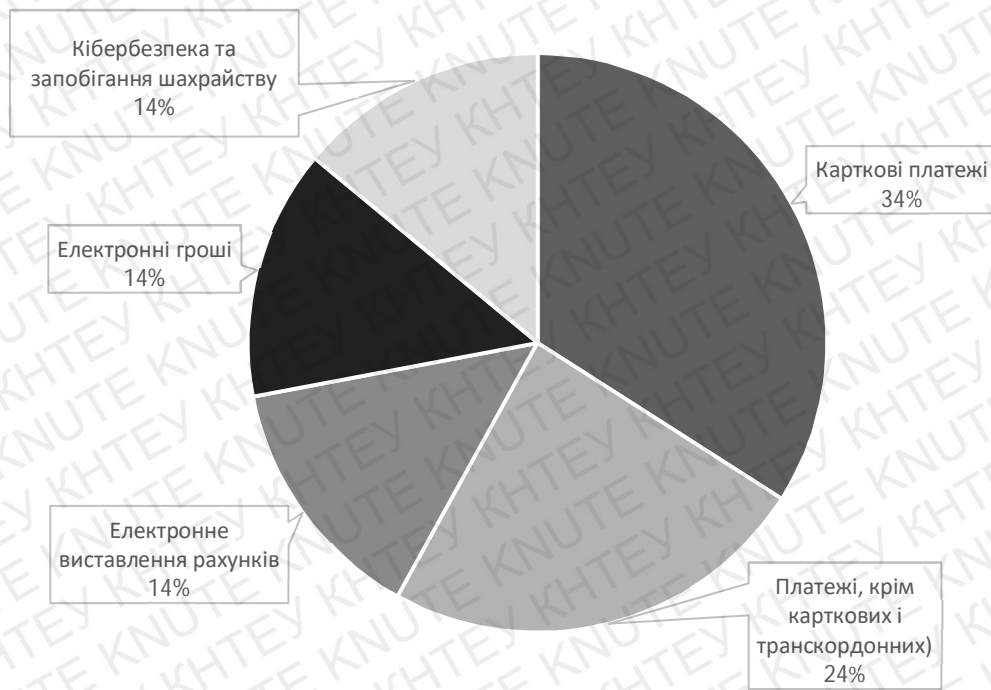

Рис. 2.6 Топ-5 послуг, що надають фінтех респонденти за моделлю B2C в Україні

*Примітка: складено автором за джерелом [40]

5 найкращих українських фінтех-стартапів на думку дослідницької компанії Tracxn

Назва компанії	Чим займається компанія	Опис діяльності компанії	Головні інвестори

Goalsetter (з 2015 року, Запоріжжя)	Платформа для управління заощадженнями на основі додатків для дітей та сім'ї	Goalsetter надає платформу управління заощадженнями на основі додатків для дітей та їх сім'ї. Він пропонує застрахований за FDIC дитячий рахунок разом з автоматичними переказами. Ощадним рахунком можна керувати відповідно до цілей, поставлених користувачами. Додаток доступний для пристроїв iOS та Android.	Northwestern Mutual Future Ventures, Elevate Capital, US Bank
Settle (з 2014 року, Україна)	Гаманець для оплати в ресторанах і барах	Settle - це простий додаток для оформлення замовлення та оплати чека в ресторанах та барах. Користувачі отримують переваги від нової гостинності: замовляйте за меню без офіціанта, платіть і йдіть, не чекайте чека. Продавці отримують вигоду від розрахунків із платежами, міцного зв'язку з клієнтами, впливу соціальних мереж та детальної аналітики. Завдяки партнерству з низкою банків Східної Європи додаток підключається безпосередньо до банківської картки користувача без необхідності компанії Settle самостійно зберігати дані цієї картки. В даний час працює в країнах СНД та Європі.	SMRK VC Fund, Life.SREDA VC

Продовження додатку К

Kaznachey (з 2011 року, Одеса)	платформа обробки електронних платежів	Kaznachey-це мультивалютний шлюз для онлайн-платежів. Пропонує як розміщені сторінки, так і сторінки з білою етикеткою з фіксованою платою 2,5% за транзакцію. Підтримує міжнародні платежі з прозорістю валютних курсів, охоплюючи до 31 країни. Він також зберігає дані про клієнтів для здійснення транзакцій у один клік.	WannaBiz
eKYC (з 2020 року, Київ)	рішення KYC орієнтовані на декілька секторів	Він пропонує рішення для залучення клієнтів, автентифікації документів, перевірки ідентичності тощо. Він містить відеоперевірку, інструменти відповідності особам тощо. Це полегшує щомісячні плани підписки. Він пропонує рішення для фінансових установ, страховиків, охорони здоров'я тощо.	-
Ninja Lender (з 2018 року, Київ)	ринок відхилених кредитних заявок на основі аукціону	Кредитор-ніндзя-це аукціонний ринок відхиленої кредитної заяви для банків та кредитних установ. Банки та кредитні установи можуть купувати та продавати відхилені кредити на платформі.	Huge Thing, Startup Wise Guys

*Примітка: складено автором за джерелом [41]

Додаток Л

Ключові показники результативності реалізації Програми в сфері покращення фінінклюдії

Показник	Розрахунок показника	2015	2020
Рівень готівки в Економіці	Згідно з методикою, відношення М0 до ВВП	17,8 %	>9,5 %
Рівень безготівкових розрахунків	Частка безготівкових операцій у загальному обсязі операцій із використанням платіжних карток	25 %	55 %
Кількість POS-терміналів	Співвідношення POS-терміналів до чисельності населення (тис. шт./ млн. осіб)	4,7	11,0

*Примітка: складено автором за джерелом [42]

Додаток Н

**Динаміка частки населення ЄС, які користувалися
Інтернетбанкінгом протягом 2009-2019 рр., %**

Країни	Роки					
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
ЄС (27 країн)	42	44	46	49	51	55
Бельгія	61	62	64	67	69	71
Болгарія	5	5	4	5	7	9
Чехія	46	48	51	57	62	68
Данія	84	85	88	90	89	91
Німеччина	49	51	53	56	59	61
Естонія	77	81	79	79	80	81
Італія	26	28	29	31	34	36
Франція	58	58	59	62	63	66
Нідерланди	83	85	85	89	89	91
Австрія	48	51	53	57	58	63
Польща	25	28	29	31	39	42
Румунія	4	5	5	7	7	8
Фінляндія	83	85	85	89	89	91
Швеція	82	80	83	86	84	84

*Примітка: складено автором за джерелом [50]

Додаток П

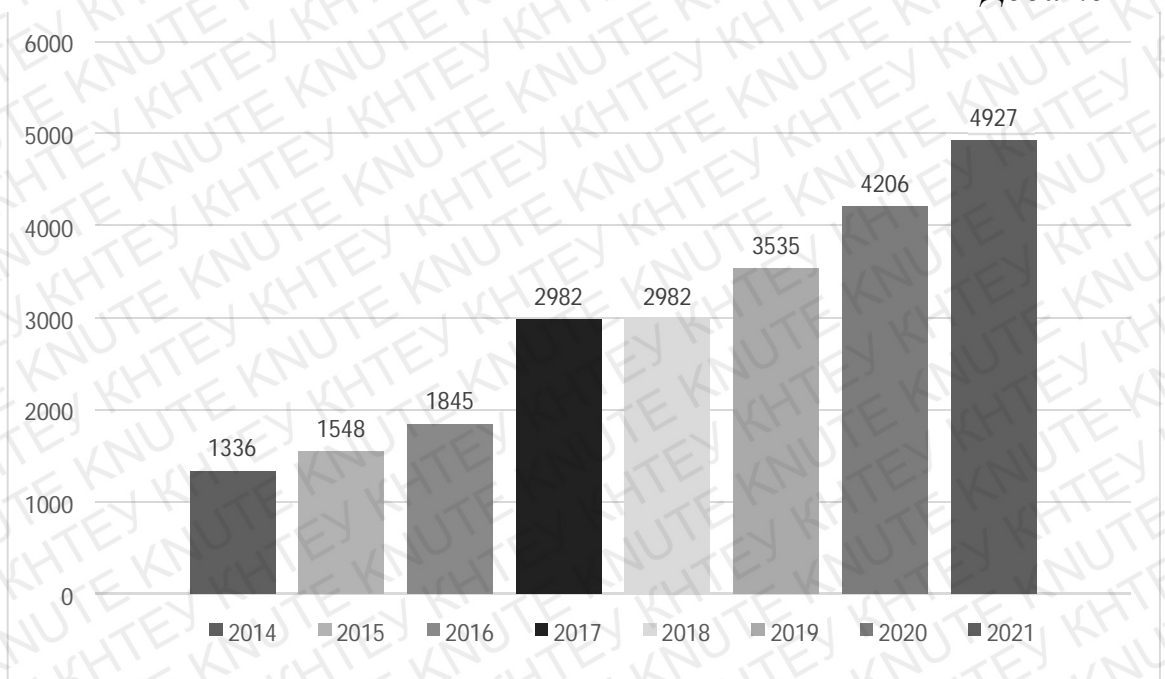

Рис. 3.8 Світова статистика по електронній комерції

*Примітка: складено автором за джерелом [50]

Останнім часом значно зріс обсяг онлайн-продажів: від 3,535 трильйонів доларів США в 2019 році до 4,206 трильйонів доларів США в 2020. Здається,

що це число тільки зростає, і в очікується, що в 2021 році обсяг продажів збільшиться ще на 700 мільярдів доларів США.

Додаток Р

Рис. 3.10 Розумні цифрові голосові платежі у світі за 2020 рік, %

*Примітка: складено автором за джерелом [51]